

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Pavλίna Borčínová

Trestný čin zabití

Diplomová práce

Olomouc 2017

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Trestný čin zabití vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 20. 11. 2017

Pavλίna Borčínová

Ráda bych touto cestou poděkovala paní JUDr. Bronislavě Coufalové, PhD. za cenné rady a trpělivost při vedení mé diplomové práce, rovněž JUDr. Evě Drahotové za vstřícnost při získání podkladů pro práci a v neposlední řadě těm, kteří mne podporovali v průběhu mého studia.

Seznam použitých zkratek

ČR	Česká republika
KS	Krajský soud
LZPS	Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
NS	Nejvyšší soud
OS	Okresní soud
OČTŘ	Orgány činné v trestním řízení (§12 odst. 1 TŘ)
MS ČR	Ministerstvo spravedlnosti České republiky
TZ	Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
TrZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
TŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
VS	Vrchní soud
VSČR	Vězeňská služba České republiky
VSZ	Vrchní státní zastupitelství
ZSVM	Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů
ZTOPO	Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

Úvod	7
1. Důvody pro zakotvení trestného činu zabití do trestního zákoníku	9
1.1. Mimořádné snížení trestu odnětí svobody podle trestního zákona.....	10
1.2. Stupeň společenské nebezpečnosti podle trestního zákona	11
1.3. Konkrétní trestný čin podle trestního zákona	12
2. Skutková podstata zabití podle trestního zákoníku	15
2.1. Objekt.....	16
2.2. Objektivní stránka	16
2.3. Subjekt	18
2.4. Subjektivní stránka	19
2.4.1. K zabití v silném rozrušení.....	22
2.4.2. Zavrženíhodné jednání jako provokace	28
2.5. Kvalifikovaná skutková podstata zabití	32
2.5.1. Zabití dvou nebo více osob.....	32
2.5.2. Zabití těhotné ženy	32
2.5.3. Zabití dítěte mladšího patnácti let	33
2.6. Porovnání s kvalifikovanou skutkovou podstatou vraždy	33
3. Důkaz silného rozrušení a předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného	36
3.1. Jak důležitý je znalecký posudek?	36
3.2. Silné rozrušení jako právní otázka.....	38
3.2.1. Kolize se zásadou iura novit curia a zásadou zákonného soudce.....	38
4. Ukládání trestních sankcí	41
4.1. Tresty	41
4.1.1. Nepodmíněný trest odnětí svobody	42
4.1.2. Podmíněný trest odnětí svobody	43
4.2. Ochranná opatření – ochranné léčení a zabezpečovací detence	44
4.2.1. Ochranné léčení	45

4.2.2. Zabezpečovací detence	46
4.3. Přehled uložených sankcí mezi roky 2010-2014	47
5. (Bez)trestnost přípravy	49
Závěr	51
Přílohy	54
Abstrakt.....	74
Abstract	74
Klíčová slova	76
Keywords.....	76

Úvod

České trestní právo se dočkalo s účinností TrZ od 1. 1. 2010 trestného činu zabití, jakožto privilegované skutkové podstaty k vraždě. Odborníci se takové úpravy dlouho dovolávali, protože TZ nebyl schopen dostatečně spravedlivě reflektovat případy úmyslného usmrcení z příčin do jisté míry omluvitelných. Ve společnosti vždy docházelo a nadále docházet bude k situacím lišícím se svou typovou škodlivostí/závažností od vraždy. A je z toho důvodu spravedlivé, aby TrZ tyto okolnosti postihoval odlišně. U zabití TrZ zvolil dvě kategorie privilegovaných okolností, kterými jsou silné rozrušení, mající povahu omluvitelného hnutí mysli a předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného.

Zabití jsem si pro svou práci vybrala, protože je tato problematika v odborné literatuře zmiňována poměrně povrchně. Existují zmínky o jejích nedostatcích, ale podle mého názoru chybí hlavně publikace, která by tyto nedostatky řešila detailněji a nabízela možná řešení. Pro svou práci jsem si stanovila výzkumnou otázku: *Je právní úprava zabití dostatečná?* Na tuto otázku se snažím odpovědět dílčími otázkami.

- *Je výčet kategorií privilegovaných okolností skutkové podstaty zabití dostatečně efektivní?* Hypotéza: Jedná se o taxativní výčet, v jehož rámci je však především u stavu silného rozrušení ponechán prostor pro různé životní situace, které mohou vést ke spáchání zabití.
- *Je vhodné, že je příprava k zabití beztrestná?* Hypotéza: V případě zabití je chráněn ten nejdůležitější objekt, kterým je lidský život a okolnosti spáchání trestného činu se mohou vyvíjet po relativně dlouhou dobu. Proto je potřeba trvat i na trestání ve stádiu přípravy.

První kapitola této práce je tvořena formou exkurzu do TZ. Přibližuji v ní situaci za účinnosti TZ, který neobsahoval skutkovou podstatu zabití a nastiňuji, jak mohl reagovat na případy úmyslných usmrcení za přítomnosti specifických polehčujících prvků. Pro lepší představu jsem do této kapitoly zařadila rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci týkající se této problematiky. Rozsudek je přílohou diplomové práce.

V druhé kapitole se věnuji rozboru skutkové podstaty zabití, s důrazem na její subjektivní stránku. Samostatné podkapitoly věnuji stavu silného rozrušení a tzv. provokaci. Při výkladu využívám množství judikatury, abych zdůraznila jejich posuzování v praxi.

Třetí kapitolu rozebírám problematiku znaleckého dokazování, přesněji významu znaleckého posudku u zabití. Zabývám se i názorem, podle kterého by o stavu silného rozrušení

měl rozhodovat znalec. Protože jde o právní otázku náležící do pravomoci soudu, hodnotím, jaké dopady by přenášení této pravomoci mělo na ústavní zásady týkající se trestního řízení.

Zabývám se i ukládáním konkrétních trestních sankcí v případě zabití, a to v kapitole čtvrté. Uvádím jednotlivé tresty, které lze ukládat a také jaká ochranná opatření jsou na zabití aplikovatelná. Součástí kapitoly je také analýza trestů, které byly za zabití uloženy mezi roky 2010-2014.

Samostatnou kapitolu jsem se rozhodla věnovat přípravě zabití, respektive její beztrestnosti. Uvažuji, z jakého důvodu zákonodárce nezakotvil v tomto případě její trestnost, vzhledem k důležitosti objektu – života, který TrZ chrání. Zamýšlím se rovněž nad dopady beztrestnosti z hlediska trestního práva procesního.

1. Důvody pro zakotvení trestného činu zabití do trestního zákoníku

Zabití je skutkovou podstatou, která byla vložena do TrZ účinného od 1. 1. 2010, v rámci rekodifikace trestního práva hmotného. Před nabytím účinnosti byly všechny případy spadající pod dnešní skutkovou podstatu zabití podřazovány pod skutkovou podstatu vraždy. TZ tento trestný čin neznal. V takové situaci nebyl mnohdy brán dostatečný ohled na míru nebezpečnosti pachatele a ani na morální zavrženíhodnost jeho jednání. Pozornost byla směřována primárně k odpovědnosti za usmrcení člověka, tedy k odpovědnosti za výsledek. Chybělo zákonné zakotvení privilegované skutkové podstaty, která by pod sebe subsumovala typově méně závažné případy.¹

K usmrcení, které bylo kvalifikováno jako vražda, docházelo na základě rozličných jednání (od brutálních po bezbolestné), různých motivů, v důsledku jednání oběti, která kriminogenní situaci vyvolala,² anebo vybočením z mezí nutné obrany. Jako příklad lze uvést pachatele, který svou oběť usmrtil v důsledku dlouhodobých psychických i fyzických útrap, oproti pachateli, který usmrtil svou oběť trýznivým způsobem nebo ze zjištěného úmyslu.

Právní úprava, již zvolil TZ, by teoreticky mohla obstát při představě, že k vraždám dochází právě na základě podobných motivů, podobným způsobem, což je nepředstavitelné. Samozřejmě že takové vraždy nejsou ve společnosti žádnou velkou výjimkou, ale nediferenciovaná skutková podstata vraždy nebyla spravedlivá a podřazovala pod sebe široké množství případů, které byly mnohdy diametrálně odlišné, ale na pachatele se vztahovaly stejné podmínky a bez rozdílu si nesli „stigma vraha“.³

Tato nevhodná právní úprava byla kritizována odborníky, kteří se zamýšleli nad potřebou diferenciovanějšího pojetí vraždy. Například Gřivna ve svém článku uvedl, že by bylo velice vhodné věnovat privilegovanou skutkovou podstatu případům úmyslných usmrcení v afektu vyprovokovaných osobou poškozenou. Nebo úmyslným usmrcením způsobeným pachatelem, který překročil meze zadržení osoby přistižené při trestném činu.⁴ Stejný názor zastával i Musil, když de lege ferenda navrhoval ve svém článku zavedení speciální privilegované podstaty, která by pod sebe pojala pro společnost typově méně nebezpečné případy usmrcení

---

¹ ŠÁMAL, P. In ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II. Zvláštní část. § 140-421. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1489-1490.

² Tzv. viktimologické zavinění

³ MUSIL, J. Český trestní zákon potřebuje diferenciovanější skutkovou podstatu úmyslného usmrcení. *Trestní právo*, 2004, roč. 9, č. 10, s. 14.

⁴ GRIVNA, J. Privilegované skutkové podstaty de lege lata a de lege ferenda. *Trestní právo*, 2003, roč. 8, č. 6, s. 7.

„vyvolaného násilím nebo závažnou urážkou nebo dlouhodobým týráním ze strany poškozeného vůči pachateli nebo osobě pachateli blízké“⁵. V podstatě tím doslova převzal návrh tohoto ustanovení ze Zapletalovy studie z roku 1980.⁶ Následně Musil vyjádřil potřebu subsumovat pod privilegovanou podstatu případy násilného usmrcení při překročení mezí nutné obrany ze strany pachatele.⁷

1.1. Mimořádné snížení trestu odnětí svobody podle trestního zákona

Absenci privilegované skutkové podstaty, která by v sobě odrážela typově méně závažné případy úmyslného usmrcení, mohla částečně vykompenzovat aplikace § 40 TZ, jejíž praktický případ⁸ v této práci uvádím. Do jisté míry pochopitelné jednání pachatele bylo reflektováno při stanovení výše trestní sazby, kterou bylo možné mimořádně zmírnit, pokud by stanovená výše trestu byla pro pachatele nepřiměřeně přísná.⁹ Nutno podotknout, že mimořádně snížit bylo možné pouze trest odnětí svobody. U alternativních trestů by se snižování jejich sazby míjelo účinkem.¹⁰

V minulosti se § 40 TZ využívalo, avšak nešlo o plně vyhovující řešení.¹¹ Z jakých důvodů? Ustanovení reaguje na konkrétní závažnost trestného činu, nikoliv na závažnost typovou, kterou vyjadřuje privilegovaná skutková podstata. Chyběla zde právní jistota. Použití mimořádného snížení trestní sazby záviselo pouze na úvaze soudce, ze zákona neplynula povinnost jeho použití v případech vyznačujících se menší typovou závažností. Ostatně na tento nedostatek, spočívající v nebezpečí nejednotné aplikace soudy, poukazoval již Zapletal ve své studii, když uvedl, že § 40 TZ nelze považovat za ekvivalent k privilegované skutkové podstatě.¹² Navíc použití tohoto ustanovení z pachatele nesnívalo „stigma vraha“, které ztěžovalo pachatelovu resocializaci zpět do společnosti.

Podobná byla situace při ukládání mírných trestů při zohlednění polehčujících okolností. Došlo-li v minulosti k usmrcení za privilegujících okolností, které by svou povahou nenaplňovalo podmínky aplikace mimořádného snížení trestu pod dolní hranici, například by

⁵ MUSIL, J. Český trestní zákon..., s. 14.

⁶ ZAPLETAL, J. *Úmyslná usmrcení (kriminologická a trestněprávní studie)*. Praha: Výzkumný ústav kriminologický, 1980, s. 111.

⁷ MUSIL, J. Český trestní zákon..., s. 14.

⁸ Viz. podkapitola č. 1.3.

⁹ „Má-li soud vzhledem k okolnostem případu nebo vzhledem k poměrům pachatele za to, že by použití trestní sazby odnětí svobody tímto zákonem stanovené bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné a že lze účelu trestu dosáhnout i trestem kratšího trvání, může snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby tímto zákonem stanovené.“

¹⁰ PÚRY, F. In ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. *Trestní zákon. Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 373.

¹¹ MUSIL, J. Český trestní zákon..., s. 11.

¹² ZAPLETAL, J. *Úmyslná usmrcení...*, s. 92.

se jednalo o kvalifikovanou skutkovou podstatu dnešního zabití, mohlo dojít ke stanovení nižší délky trestu v důsledku jednání za polehčujících okolností, avšak v rozmezí zákonné trestní sazby. V takovém případě, stejně jako u § 40 TZ, polehčující okolnosti reagovaly na konkrétní závažnost, nikoli na závažnost typovou, jak by tomu bylo u privilegované skutkové podstaty. A rovněž takové řešení nebylo uspokojivé a přinášelo s sebou i podobné problémy, které jsou uvedeny výše.

Z těchto důvodů považuji zakotvení skutkové podstaty zabití do TrZ za správné. Dnešní stav je již k pachatelům zabití spravedlivější tím, že stanovuje mírnější sazbu trestu odnětí svobody a že se dále upustilo od termínu „vražda“ a nahradil ho pojmem „zabití“. I samotné ustanovení naznačuje čtenáři, že jednání pachatele musí obsahovat prvek omluvitelnosti nebo zavrženíhodnosti poškozeného.

1.2. Stupeň společenské nebezpečnosti podle trestního zákona

TrZ v § 141 odst. 2 upravuje případy zabití na dvou nebo více osobách, těhotné ženě nebo dítěti mladším patnácti let. Jde o znaky kvalifikované skutkové podstaty zabití. Je za ně vyměřen vyšší trest než za základní skutkovou podstatu. Stále se však nejedná o vraždu a na pachatele je pohlíženo shovívavěji. Pokud za účinnosti TZ došlo k usmrcení při současném naplnění některého z těchto znaků, formálně vzato byla naplněna kvalifikovaná skutková podstata vraždy podle § 219 odst. 2 TZ. Pachateli hrozil trest odnětí svobody na dvanáct až patnáct let nebo dokonce i výjimečný trest, ačkoli jeho jednání se nevyznačovalo vyšším stupněm společenské nebezpečnosti.

Protože by posouzení uvedeného jednání jako kvalifikované skutkové podstaty vraždy bylo nepřiměřeně přísné, měl soudce možnost využít zmírňujícího § 88 odst. 1 TZ. To reflektovalo, že sice pachatelovo jednání formálně splňuje okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, ale zároveň nešlo o jednání vyznačující se vyšším typovým stupněm nebezpečnosti pro společnost.¹³ V praxi to znamenalo, že pokud soudce s přihlédnutím ke všem okolnostem případu v jednání neshledal vyšší typovou závažnost, pomocí aplikace tohoto zmírňujícího ustanovení směl uložit trest v rozmezí základní skutkové podstaty v § 219 odst. 1 TZ. Sám si posuzoval stupeň typové nebezpečnosti pro společnost. Tím pádem, bylo-li to spravedlivé, mohl být trest mimořádně snížen pod dolní hranici trestní sazby.

---

¹³ ŠÁMAL, P. In ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. *Trestní zákon...*, s. 642.

Uvedený postup hodnotím kladně, ale jak jsem se již zmiňovala v souvislosti s mimořádným snížením trestu, aplikace záležela na úvaze soudce případ od případu, chyběla zde právní jistota a jednalo se o reakci na konkrétní nebezpečnost, nikoli nebezpečnost typovou.

1.3. Konkrétní trestný čin podle trestního zákona

Pachatelka (20 let) po slovní a fyzické rozepři pobodala poškozeného (21 let), který byl jejím manželem. Situace se odehrála poté, co se oba manželé ovlivnění alkoholem, vrátili v ranních hodinách z diskotéky do společného bytu.

Nejprve mezi nimi vznikl slovní spor z důvodu vzájemné žárlivosti. Poškozený pachatelku napadl tak, že na ni sedl obkročmo, škrtil ji a opakovaně udeřil do obličeje. Tím jí způsobil na krku a obličeji podkožní krevní výrony a oděrky. Poté ji odtáhnul za vlasy do kuchyně, kde ji kopnul do břicha, vzal kuchyňský nůž o délce čepele 20 cm a přiložil jí ho ke krku se slovy „už tady bude klid nebo to špatně dopadne“. Následně položil nůž na kuchyňskou linku a chtěl odejít. Pachatelka vzápětí uchopila tento, a ještě velký kuchyňský nůž s ušší čepelí a poškozeného opakovaně bodla oběma noži do hrudníku a dalších částí těla. Poté, co poškozeného pobodala, běžela od obývacího pokoje pro mobilní telefon, aby zavolala policii. Poškozený běžel za ní a telefon jí vyrazil z ruky, až se nárazem o zem rozpadnul. Dále za ní běžel do ložnice, kde zjistil, že krvácí z boku, přestal ji pronásledovat a zhroutil k zemi. Prosil, aby zavolala záchrannou službu, což udělala. Zároveň byla kontaktována policie. Když policisté dorazili na místo, pachatelka na ně čekala před domem a ihned jim oznámila, že manžela pobodala.

Poškozený musel v nemocnici podstoupit urgentní chirurgický zákrok, bez něhož by hrozilo, že vykrvácí. Podle znalce z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství, pachatelka směřovala bodné rány vůči tělu silou velké intenzity. Přitom dvě bodné rány směřovaly proti hrudníku a došlo k zastavení o hrudní kost, která se nárazem nože roztránila. Pokud se jednalo o poranění, která utrpěla sama pachatelka, vyhodnotil je znalec jako nepatrného významu, každopádně rdoušení mohla pociťovat jako nebezpečné. Vzhledem k zjištěným hematomům mohlo dojít k dočasnému omezení dýchání. Ačkoli u pachatelky nedošlo k bezprostřednímu ohrožení na životě, útok považoval za rizikový vzhledem k možnému poranění nervových tkání na bočních plochách krku s rizikem reflexního selhání srdeční činnosti.

Znalci z oboru psychiatrie a psychologie uvedli k duševnímu stavu pachatelky, že její jednání v době spáchání trestného činu bylo zkratkovité a pod vlivem afektu ve vyhroceném

partnerském konfliktu v subjektivně tíživé situaci s aktuálním ohrožením agresí partnera, který byl pod vlivem alkoholu.

Podle psycholožky neměla pachatelčina agrese charakter plánovitosti a byla do značné míry vyprovokována fyzickým napadením ze strany poškozeného. Také uvedla, že její resocializace je reálná, a to i vzhledem k jejímu nízkému věku, pachatelka navíc projevila kritický postoj vůči svému jednání.

Při výslechu pachatelka k celé situaci uvedla, že poškozeného nechtěla usmrtit, ale jenom se bránila jeho napadení. Mezi manželi v minulosti docházelo k vzájemným fyzickým potyčkám. Pachatelka sdělila, že nyní bylo napadení poškozeným intenzivnější než dříve, jelikož jí přiložil na krk nůž a ona měla obavu o svůj život. Po konfliktu se zachovala tak, že poškozenému přikryla ránu polštářem, přivolala pomoc a ke svému činu se policii přiznala.

Poškozený se při vyjádření k situaci pachatelky zastal. Podle něj by se v takové situaci zachoval stejně. Domníval se, že to z její strany byla důvodná obrana, protože ji přiložil nůž ke krku a ona nemohla vědět, jak se dále zachová.

Soud posoudil celou situaci tak, že zohlednil jednání pachatelky v reakci na fyzické napadení poškozeným. Dále i charakter útoku – útočila na životně důležité orgány a poškozený mohl bez pomoci zemřít. Musela si být vědoma, že k takovému následku může dojít, pokud použije nůž. Jednala nepřiměřeně, proto její jednání nebylo možné posoudit jako nutnou obranu. Soud zdůraznil, že útok ze strany poškozeného byl ukončený, rozhodl se z kuchyně odejít, ale pachatelka neváhala a pobodala ho. Při úvaze o trestu zohlednil soud situaci, ve které se pachatelka nacházela. U stupně její nebezpečnosti pro společnost bral soud v potaz fyzické napadení poškozeným po předchozím konfliktu, který sám vyvolal. Ku prospěchu bylo vzato i to, že pachatelka nebyla projednávána pro přestupek a ani neměla záznam v rejstříku trestů. Z celé situace si vzala ponaučení a shodně s poškozeným projevila lítost. Stále spolu žijí. Pachatelka se dobrovolně přihlásila na ambulantní léčení, aby se v budoucnu byla schopna vypořádat se zátěžovými situacemi a nedopouštěla se tak zkratkovitého jednání. Proto soud jednání pachatelky posoudil jako pokus vraždy podle § 219 odst. 1 TZ. Zároveň bylo na základě § 40 odst. 1, 4 písm. b) TZ/ tato trestní věc byla projednávána před účinností TrZ / přistoupeno k mimořádnému snížení hranice trestu odnětí svobody na tři roky s podmíněným odkladem na zkušební dobou pěti let.

Tato trestní kauza¹⁴ reflektuje právní úpravu vraždy podle § 219 TZ. Je to podle mého názoru typický příklad toho, že v TZ nebyla skutková podstata zabití a soud situaci vyřešil tím,

---

¹⁴ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 1. října 2009, sp. zn. 52 T 5/2009.

že aplikoval § 40 odst. 1, 4 písm. b) TZ. Mám za to, že kdyby se tato kauza soudila po roce 2010, kdy nabyl účinnosti TrZ, jednání pachatelky by bylo posouzeno jako zabití ve stádiu pokusu. Ze znaleckých posudků znalce z oboru zdravotnictví – odvětví psychiatrie a z oboru školství a kultura – odvětví klinické psychologie podle mého názoru zcela jednoznačně vyplynulo, že obžalovaná nebyla přímým agresorem. Protiprávní jednání nebylo plánované, ale zcela jednoznačně vyprovokováno násilným jednáním ze strany poškozeného. Nakonec i znalci toto uvedli, neboť byla dlouhodobě a opakovaně fyzicky napadána. V době, kdy se tato kauza soudila, se posuzoval stupeň nebezpečnosti jednání pro společnost a s ohledem na kvalifikaci jednání pachatelky pouze podle § 219 odst. 1 TZ nebylo možné aplikovat § 88 odst. 1 TZ, jak jsem se o něm v této práci zmínila.

Soud správně dospěl k závěru, že při zachování kvalifikace podle § 219 odst. 1 TZ ve stádiu pokusu podle § 8 odst. 1 TZ by bylo použití sazby trestu odnětí svobody pro pachatelku nepřiměřeně přísné a aplikoval § 40 odst. 1, 4 písm. b) TZ. Právě tam jsou uvedeny obecně situace, které se pak promítly do skutkové podstaty zabití podle § 141 TrZ. V § 40 odst. 1 TZ jsou zmiňovány okolnosti případu či poměry pachatele, což je možno najít u tohoto trestného činu pod usmrcením v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku a převážně v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného. Jsem přesvědčena o tom, že pokud by byl skutek posuzován podle TrZ, bylo by jednání kvalifikováno dle § 141 odst. 1 a to konkrétně jako úmyslné usmrcení v silném rozrušení pramenícím z obavy o život pachatelky v důsledku přiložení nože k jejímu krku a výhrůžek usmrcením ze strany poškozeného, který byl pod vlivem alkoholu, či spíše v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného. Mám za to, že právní posouzení tohoto skutku zcela odpovídalo koncepci, kdy má být kladen důraz na motiv, pohnutku a okolnosti, za kterých je trestný čin spáchán. Plně souhlasím s tím, že soudu nezbylo nic jiného než jednání kvalifikovat tak, jak je výše uvedeno. S ohledem na všechny skutečnosti uložit přiměřený trest odnětí svobody v trvání tří roků, jehož výkon však byl odložen na zkušební dobu v trvání pěti let.¹⁵

Pokud jsem se ve své práci zabývala rozborem možných trestů, tak v tomto případě bylo na místě uložení dohledu, neboť obžalovaná trvale žila v komplikovaných rodinných vztazích a dohled je nejenom o tom, že má žít řádný život, ale i s pomocí státu nalézat adekvátní řešení tíživých situací. Není bez zajímavosti, že byť státní zástupkyně podala ve věci odvolání do výroku o trestu, státní zástupkyně VSZ vzala odvolání zpět. To není častý postup, jak jsem mohla konzultovat se soudci.

---

¹⁵ Příloha č. 1.

2. Skutková podstata zabití podle trestního zákoníku

Zabití je privilegovanou skutkovou podstatou. To znamená, že na rozdíl od vraždy přistupují k usmrcení okolnosti, v jejichž důsledku se čin vyznačuje nižší typovou společenskou závažností. Stále se jedná o případy úmyslného usmrcení, ale je zřejmé, že na jednání pachatele se podílely mimořádné okolnosti, do jisté míry pochopitelné. Těmi jsou podle § 141 odst. 1 TrZ *silné rozrušení, jehož příčinou je strach, úlek, zmatek nebo jiné omluvitelné hnutí mysli anebo zabití v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného*. Zákonodárce na ně u zabití reagoval snížením rozmezí trestní sazby, oproti trestní sazbě za vraždu.

Dále je možné konstatovat, že zabití spadá do kategorie skutkových podstat samostatných (*delicta sui generis*). Trestný čin je nezávislý na základní skutkové podstatě, tedy v tomto případě na vraždě, ačkoli z její skutkové podstaty vychází. To, co z trestného činu tvoří skutkovou podstatu *sui generis*, je její kombinace s výše uvedenými privilegujícími znaky. Ty vytváří novou hodnotu bezpráví, která se od základní skutkové podstaty zřetelně liší. A není možné, aby došlo k jednočinnému souběhu těchto dvou trestných činů, protože privilegovaná skutková podstata je k té základní ve vztahu speciality.¹⁶

V druhé části TrZ věnující se trestným činům proti životu a zdraví je zařazena skutková podstata, která s totožnými privilegujícími okolnostmi navazuje na zabití. Jedná se o trestný čin ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky dle § 146a TrZ. Ten postihuje mírnějším rozpětím trestní sazby úmyslné ublížení na zdraví (i ve formě těžké újmy), spáchané v silném rozrušení ze strachu, úleku nebo zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného.¹⁷

---

¹⁶ ŘÍHA, J. Ještě k privilegovaným skutkovým podstatám. *Trestní právo*, 2004, roč. 9, č. 4, s 11.

¹⁷ § 146a TrZ.

2.1. Objekt

Objektem zabítí je lidský život, předmětem útoku je živý člověk. Živým člověkem je dítě, které přestalo být plodem a poté člověk do okamžiku smrti v biologickém smyslu.¹⁸ Uznávaným názorem je, že hranicí, kdy se z plodu stává živý člověk, je začátek porodu. To jest okamžik, kdy je plod vybavován z těla matky, tedy alespoň částečně (hlavička, končetina) začal opouštět matčino tělo (B 2/1986-26). V případě císařského řezu jde o začátek operativního zákroku.¹⁹ Mezi odborníky však existují i další pohledy na počátek života. Jednou z takových úvah je, že plod se stává novorozeným dítětem až úplným oddělením od těla matky (přestřihnutím pupeční šňůry).²⁰ Podobný názor zastával v minulosti i NS, který za živého člověka považoval pouze dítě, které bylo zcela vypuzeno z těla matky a po vypuzení dýchalo, v opačném případě „nelze považovat usmrcení plodu v těle matky za usmrcení člověka“.²¹ Tato pojetí jsou podle mého názoru velice přísná. Podle jiné úvahy je počátkem porodu již okamžik prvních stahů děložního hrdla.²² Vzhledem k tomu, že porodní bolesti mohou samotnému porodu relativně dlouho předcházet, není tento názor udržitelný.

Podle poznatků lékařské vědy je pro trestní právo koncem života biologická smrt mozku (cerebrální smrt). Jedná se o stav organismu, u kterého je obnovení všech životních funkcí již vyloučeno (R 16/1986). Existuje také smrt klinická, při které dochází k zastavení životně důležitých funkcí (zastavení činnosti srdce, dýchání), jejichž obnova však může být včasným lékařským zákrokem obnovena. Z tohoto důvodu je rozhodující biologická smrt mozku, u které je návrat do života vyloučen (R 41/1976). Nutno dodat, že určení okamžiku smrti a metoda jeho zjištění je věcí lékařské vědy.²³

2.2. Objektivní stránka

Objektivní stránku trestného činu charakterizuje způsob, jakým byl čin spáchán, jeho následek a příčinný vztah mezi nimi. Následkem se rozumí porušení nebo ohrožení objektu trestného činu, v tomto případě jde o způsobení smrti, následkem u zabítí je usmrcení. Oproti vraždě však k usmrcení přistupují privilegující okolnosti. Ty budou podrobně rozebrány v části věnující se subjektivní stránce trestného činu.

---

¹⁸ ŠÁMAL, P. In ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II...*, s. 1460.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ CÍSAŘOVÁ, D. Iura novit curia. *Trestní právo*, 1998, roč. 3, č. 5, s. 19-20.

²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. srpna 1986, sp. zn. Ntd 246/86.

²² DOLENSKÝ, A. Momentum partus. *Trestní právo*, 1998, roč. 3, č. 3, s. 6.

²³ ŠÁMAL, P. In ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II...*, s. 1461.

Jednání, na jehož základě dojde k usmrcení, může mít podobu konání nebo opomenutí. Jednání spočívající v konání může být různé. Může být jednorázové, například zastřelením, bodnutím, podáním rychle působícího jedu. Nebo naopak může mít podobu pokračujícího a dlouhodobého jednání, které směřuje ke zbavení života v delším intervalu. Příkladem je pachatel, který svou oběť po dobu několika dní tráví opakovaným podáváním jedu.

Jednání spočívá i v „*opomenutí takového konání, k němuž byl pachatel povinen podle jiného právního předpisu, úředního rozhodnutí nebo smlouvy, v důsledku dobrovolného převzetí povinnosti konat nebo vyplývala-li taková jeho zvláštní povinnost z jeho předchozího ohrožujícího jednání anebo k němuž byl z jiného důvodu podle okolností a svých poměrů povinen*“²⁴. Při neposkytnutí pomoci v případě zvláštní povinnosti konat, vyplývající z některých výše uvedených možností, bude povinnému přičtena trestní odpovědnost za následek způsobený jeho nekonáním. Pro úplnost: kromě zvláštní povinnosti zná TrZ i obecnou povinnost konat. Ta se od té zvláštní liší tím, že povinný, který nekonal, nebude odpovědný za následek, ale pouze za porušení konkrétní obecné povinnosti. Nehledí se na to, zda vzniklý následek způsobit chtěl či nikoli.

Z povahy privilegovaných okolností zabití lze předpokládat, že ve větší míře dochází a nadále docházet bude k usmrcení konáním. Strach, úlek, zmatek a jiná omluvitelná hnutí mysli vedou spíše svou povahou k afektivním reakcím. Ostatně je to patrné i z judikatury, která je pro tuto práci použita. Avšak je možné si představit i takové způsoby usmrcení, ke kterým dojde v důsledku opomenutí.²⁵ Domnívám se, že půjde o jednání, které nebude afektivní. Afekt je bouřlivý, citový stav krátkodobého a rychlého trvání, doprovázeného vegetativními reakcemi a ztrátou sebekontroly.²⁶ Charakteristické pro něj je, že se projevuje jednáním ve formě konání. Proto předpokládám, že častěji bude docházet k usmrcení v důsledku opomenutí spíše v případě zavrženíhodného jednání poškozeného, na kterém se nemusí nutně podílet momentální silné rozrušení pachatele. Tato okolnost je nezávislá na stavu silného rozrušení a lze u ní tedy počítat i se spácháním trestného činu mimo afekt, v důsledku déle trvajících nesnesitelných chování poškozeného. Opomenutí má podobu zdržení se určitého jednání. Může k němu dojít v jeden časový úsek, například při požáru pachatel nechá uhořet těžce fyzicky i psychicky nemocného poškozeného, neschopného pohybu, o kterého pečuje, v důsledku déle trvajících příkoří ze strany poškozeného, které pachatel nechce dále snášet. K opomenutí rovněž může dojít poté,

---

²⁴ § 112 TrZ.

²⁵ ŠÁMAL, P. In ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II...*, s. 1491.

²⁶ HARTL P., HRATLOVÁ H. *Psychologický slovník*. 1. vydání, Praha: Portál, 2000 – psychologický slovník, s. 19.

co pachatel svůj čin předem uvážil, připravil se na něj. Například pachatel přestane poškozenému, který je starý a nemocný, připoutaný k lůžku v jeho domácí péči, poskytovat léky na srdce, ředění krve apod., s úmyslem jej usmrtit. Takto činí proto, že není ochoten dále snášet jeho agresivní chování a psychický nátlak.

Posledním obligatorním znakem objektivní stránky zabití je příčinný vztah mezi jednáním a následkem trestného činu. To znamená, že pachatel svým jednáním skutečně způsobil následek, kterým je smrt člověka.

2.3. Subjekt

Pachatelem zabití může být kdokoli. To znamená jakákoli fyzická osoba, která před spácháním trestného činu dovršila patnáctého roku věku²⁷ a v době páchaní trestného činu byla přičetná, v případě mladistvého navíc rozumově a mravně vyspělá. Pokud se jedná o právnickou osobu, ta pachatelem zabití být nemůže.²⁸

Co se přičetnosti pachatele týče, její definice je v TrZ vymezena negativně. V § 26 TrZ jsou uvedeny důvody, pro které je pachatel nepřičetný. O nepřičetnost se jedná, pokud pachatel v době páchaní činu trpěl duševní poruchou, v jejímž důsledku nebyl schopen rozpoznat, že čin, který páchá, je protiprávní nebo nebyl s to schopen ovládnout své jednání. Tedy minimálně jedna ze schopností, volní nebo rozpoznávací, musí být zcela vyloučena v důsledku duševní poruchy,²⁹ aby bylo možno podle TrZ hovořit o jednání v nepřičetnosti. Pachatel není za čin, který v nepřičetnosti spáchal, trestně odpovědný.

Nepřičetnost je nutné odlišit od zmenšené přičetnosti, která může ve společnosti evokovat představu, že ani pachatel jednající ve zmenšené přičetnosti není trestně odpovědný. Zmenšená přičetnost trestní odpovědnost nevylučuje. Dle § 27 TrZ k jednání ve zmenšené přičetnosti dochází v důsledku duševní poruchy podstatně snižující schopnost ovládací nebo rozpoznávací, přičemž duševní porucha musí být přítomna v době páchaní činu. Zmenšená přičetnost odůvodňuje zvláštní postup vůči pachateli při rozhodování o sankci.³⁰ Je důležité si uvědomit, že u zabití není při usmrcení vyloučena schopnost rozpoznávací ani ovládací z důvodu duševní poruchy (pokud ano, pachatel není trestně odpovědný v důsledku nepřičetnosti). Ačkoli pachatel jedná v silném rozrušení, strachu, zmatku, úleku nebo jiném omluvitelném hnutí mysli, stále u něj musí být zachována alespoň částečně rozumová a volní složka.

---

²⁷ Trestní odpovědnost nastává až den následující po patnáctých narozeninách.

²⁸ § 7 ZTOPO.

²⁹ § 123 TrZ.

³⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 5. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 210.

Z hlediska věku pachatele – na základě § 25 a §139 TrZ – není trestně odpovědný ten, kdo v době spáchání činu nedovršil patnácti let. Pokud se činu pachatel dopustí v den svých patnáctých narozenin, není trestně odpovědný. Pokud tak učiní v den následující po dni narozenin, trestně odpovědný je. Od patnáctého do dovršení osmnáctého roku věku u pachatele platí tzv. relativní trestní odpovědnost³¹. Tedy aby byl mladistvý pachatel trestně odpovědný, musí se posoudit, zda dosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti v době spáchání činu, aby byl schopen rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládnout své jednání.³²

Se subjektem zabití souvisí i problematika účastenství v širším slova smyslu – tedy spolupachatelství, organizátorství, návod a pomoc. Je otázkou, jak takové účastenství posuzovat. Je nutné pečlivě zkoumat, zda spolupachatelé jednali za privilegovaných okolností stanovených v § 141 odst. TrZ. Domnívám se, že u spolupachatelství nebude časté, aby oba spolupachatelé jednali v omluvitelném hnutí myslí, což platí i u pomocníka. Ve výsledku to znamená, že u spolupachatele a pomocníka nedojde k mírnějšímu postihu za zabití, nýbrž za vraždu z důvodu absence specifického duševního rozpoložení. U organizátora a návodce může být dána privilegující okolnost podle § 141 TrZ. Hořák takové případy považuje za „kuriózní“ právě s ohledem na to, že okolnost podle § 141 TrZ u hlavního pachatele dána není a je odpovědný za vraždu.³³

2.4. Subjektivní stránka

K naplnění subjektivní stránky zabití je potřeba úmyslu směřujícího k usmrcení člověka. Z hlediska formy se bude jednat o úmysl přímý, kdy pachatel přímo chtěl člověka usmrtit. Nebo půjde o úmysl eventuální, v jehož případě si byl pachatel vědom, že svým jednáním může způsobit smrt a pro případ, že ji způsobí, byl s tím srozuměn.³⁴ Z toho vyplývá, že pachatel musí mít vždy alespoň nějakou představu o tom, že jeho jednáním může být způsobeno usmrcení. U zvláště přitěžujících okolností zabití těhotné ženy nebo dítěte mladšího patnácti let postačí s ohledem na § 17 písm. b) TrZ u těchto skutečností zavinění z nedbalosti.

Znění § 141 TrZ, jak je známé dnes, nabylo svou podobu až díky zákonu č. 306/2009 Sb., který s sebou přinesl novelu TrZ napravující problémy, které původní znění mohlo v praxi působit, stalo-li by se účinným. Znění problematice pasáže bylo následující: „*Kdo jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení, ze strachu, úleku nebo zmatku anebo v důsledku*

---

³¹ § 5 odst. 1 ZSVM.

³² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné...*, s. 211-213.

³³ HOŘÁK, J. *Trestněprávní a kriminologické aspekty vražd*. 1. vydání, Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2011, s. 216.

³⁴ § 15 TrZ.

předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného.“³⁵ Při gramatickém výkladu se dospěje do situace, kdy k usmrcení dojde buďto v důsledku silného rozrušení nebo ze strachu, úleku či zmatku. To znamená, že silné rozrušení v takové situaci je samostatným privilegujícím důvodem, stejně jako strach, úlek nebo zmatek, nikoli jejich důsledkem. V původním znění navíc absentoval nezbytný prvek omluvitelného hnutí mysli, které je pro celé ustanovení klíčové, díky tomu, že snižuje typovou závažnost pachatelova jednání.³⁶

Dobrym příkladem, který vystihuje problematičnost takového znění, jsou případy tzv. zakrývacích vražd, kdy pachatel usmrtí, ať již ze strachu, úleku nebo zmatku, například svědka trestného činu, který ho spatřil, anebo policistu, který se jej pokusil zatknout, v obou případech ve snaze vyhnout se trestní odpovědnosti.³⁷ Původní znění mohlo nabádat pachatele obdobných vražd k tomu, aby se odvolávali na toto ustanovení a snažili se docílit mírnějšího postihu.

Situace byla naštěstí včas – ještě před účinností TrZ – napravena zmíněným zákonem č. 306/2009 Sb., který stanovil požadavek, aby k usmrcení došlo v důsledku silného rozrušení, které je důsledkem *úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli*. Současné znění dostalo správnou podobu napravením výše rozebraných nedostatků. Zároveň tím i usnadnilo práci soudů, když výslovně zavedlo požadavek omluvitelného hnutí mysli a omezilo tak možnost pachatelů argumentovat ve svůj prospěch jednáním v subjektivním hnutí mysli bez přítomnosti ospravedlnitelného nebo pochopitelného prvku.³⁸ Upravené znění § 141 odst. 1 TrZ je podle mého názoru logické a srozumitelné. Předně je správné, že se stanovil požadavek, aby silné rozrušení vzniklo v důsledku strachu, zmatku atd. Silné rozrušení není samostatným privilegujícím důvodem, ale měřítkem, které určuje, že nestačí například pouhý strach, ale že tento strach musí dosahovat určitého stupně intenzity, v tomto případě stupně mimořádného. Dále přibyl znak, kterým je „jiné omluvitelné hnutí mysli“. To určuje, že samotné silné rozrušení nestačí a je nutné, aby bylo zároveň i omluvitelné. V souvislosti s omluvitelným hnutím mysli je samotný výčet privilegujících okolností u zabití taxativní. U privilegující okolnosti silného rozrušení je uveden výčet příkladů omluvitelného hnutí mysli, které pachatele do tohoto stavu mohou dovést. Naskytá se otázka, zda by nebylo lepší, aby

---

³⁵ Vláda ČR. *Důvodová zpráva ze dne 25. 2. 2008 k návrhu trestního zákoníku*, sněmovní tisk 410/0. [online]. psp.cz, [cit. 15. září 2017]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=5&ct=410&ct1=0>>.

³⁶ FREMR, Robert. *Zabití – hit trestního zákoníku?* [online]. jinepravo.blogspot.cz, 25. ledna 2010 [cit. 15. září 2017]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2010/01/robert-fremr-zabiti-hit-trestniho.html>>.

³⁷ Tamtéž; obdobně STAŇKOVÁ, L., ŠČERBA, F. In STAŇKOVÁ, L., ŠČERBA, F., VICHLENDÁ, M. *Násilná kriminalita*. Praha: Leges, 2014, s. 70-71.

³⁸ FREMR, Robert. *Zabití – hit trestního zákoníku?* [online]. jinepravo.blogspot.cz, 25. ledna 2010 [cit. 15. září 2017]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2010/01/robert-fremr-zabiti-hit-trestniho.html>>.

výčet těchto hnutí byl uzavřený, než aby nechával „otevřená vrátka“ pro další situace, které mohou vést ke stavu silného rozrušení. Jedná se o trestný čin proti životu s tím nejtěžším následkem, kterým je smrt člověka. Nebylo by proto místo „jiného omluvitelného hnutí mysli“ rozumnější do výčtu přidat případně ještě další hnutí mysli za současného stanovení požadavku omluvitelnosti a tím výčet uzavřít? Podle mého názoru by takové řešení nebylo správné. Již z důvodu, že předem není možné stanovit všechny možné kombinace omluvitelného hnutí mysli, které by pachatele přivedly do stavu silného rozrušení. Na to je lidský život příliš pestrý. Proto je správné, že zákonodárce ponechal touto formulací prostor pro další životní situace a ne zvolil cestu vyčerpávajícího výčtu. Navíc pojistkou v tomto případě je požadavek „omluvitelnosti“. Bude vždy úkolem soudních znalců, aby podali s ohledem na svoji specializaci ucelený rozbor případu. Na jeho základě a samozřejmě i ostatních důkazů pak soudci vyhodnotí prvek omluvitelnosti.³⁹

I když znění § 141 TrZ bylo opraveno, vyskytlo se brzy jeho další úskalí. Pochyby panovaly okolo výkladu privilegujících důvodů skutkové podstaty zabití.⁴⁰ Z ustanovení vyplývaly dvě možnosti jeho aplikace. V první variantě by předchozí zavrženíhodné jednání pachatele bylo vedle úleku, zmatku a jiného omluvitelného hnutí mysli dalším důvodem vedoucím k silnému rozrušení pachatele. V druhé variantě bylo možné brát silné rozrušení a předchozí zavrženíhodné jednání jako na sobě nezávislé privilegující důvody.

Zdařile se k uvedené problematice vyjadřuje Hořák,⁴¹ když porovnává obě možnosti. Přičemž ve prospěch první varianty lze argumentovat tím, že u zabití zákonodárce nestanovil trestnost přípravy. A to proto, že předchozí zavrženíhodné jednání způsobí silné rozrušení vedoucí k náhlé, předem nepromyšlené reakci. U pachatele se počítá pouze se spontánním afektivním jednáním odehrávajícím se tak rychle, že není možné stádia přípravy dosáhnout. Zavrženíhodné jednání je pro pachatele natolik silným podnětem, že u něj dojde k velice intenzivní emoční reakci a ztratí racionální kontrolu nad svým jednáním. Hořák se přiklonil k výkladu silného rozrušení a předchozího zavrženíhodného jednání pachatele jako samostatných privilegujících prvků. Uvedl, že zabití je skutkovou podstatou alternativní, k jejímuž naplnění postačí spáchání činu pouze jedním z privilegujících důvodů. Ostatně i odborná literatura⁴² a soudní praxe uznává tyto důvody jako na sobě nezávislé a skutková

---

³⁹ K silnému rozrušení pramenícím z jiného omluvitelného hnutí mysli viz. podkapitola č. 2. 4. 1.

⁴⁰ HOŘÁK, J. *Trestněprávní a kriminologické aspekty...*, s. 205.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné...*, s. 526-527; ŠÁMAL, P. In ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II...*, s. 1489; KUČTA, J. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 17-18.

podstata tak poskytuje větší prostor pro aplikaci i na případy, které se neodehrály v afektu, když jako další privilegující důvod stanovila předchozí zavrženíhodné jednání pachatele.⁴³

Souhlasím s Hořákovým tvrzením, že se jedná o skutkovou podstatu alternativní. Podle mého mínění řešení, kdy předchozí zavrženíhodné jednání musí zároveň pachatele přivést do stavu silného rozrušení, nepojímá zdaleka všechny případy úmyslných usmrcení, která by si zaslouhovala mírnější postih. Pro nastínění úzkého pojetí takového řešení lze vymyslet například situaci rodičů, kteří se rozhodnout usmrtit pachatele, který trýznivým způsobem zavraždil jejich jediné dítě a nad svých činem neprojevil sebemenší známku lítosti. Celý postup si naplánují, obstarají si jed a pachatele otráví. Jako další příklad může sloužit hojně zmiňovaný případ ženy, která ve spánku usmrtí manžela, který ji roky psychicky a fyzicky týral. Nejsou snad i takové případy hodny mírnějšího postihu? V případě závislosti privilegujících okolností by byla skutková podstata moc úzká a k mnoha pachatelům nespravedlivá. Hrozilo by, že pod vraždu by se opět řadily trestné činy pachatelů, které se od typických případů tohoto trestného činu liší.

2.4.1. K zabití v silném rozrušení

Úmyslné usmrcení v důsledku silného rozrušení pachatele, které bylo vyvoláno strachem, úlekem, zmatkem nebo jiným omluvitelným hnutím mysli, se nazývá jako tzv. afektdelikt. Z označení je patrné, že se bude jednat o usmrcení, které pachatel způsobí v afektu. Slovo afekt má svůj původ v latinském slově *affectus* – symbolizující hnutí mysli, vzrušení, rozčilení.⁴⁴ Samotné znění ustanovení signalizuje, že k usmrcení spíše než s rozmyslem nebo po předchozím uvážení dojde bez dlouhých časových prodlev.

Judikatura definuje silné rozrušení jako „*duševní stav, v němž pachatel jak vnitřně, tak zpravidla i navenek vykazuje značné emoční vzrušení či neklid, které ovlivňují jeho další jednání a projevují se v průběhu činu, a to bez ohledu na okolnost, zda se na takovém rozrušení podílí též nervová labilita či přímo duševní porucha pachatele (tzv. psychická predispozice), anebo jestli je příčinou silného rozrušení pouze vlastní strach, úlek, zmatek nebo jiné omluvitelné hnutí mysli pachatele*“⁴⁵. Při zvažování konkrétní situace, za které se čin odehrál, je podstatné zjistit, zda okolnosti případu naplňují stav silného rozrušení. Není podmínkou, aby do tohoto stavu přivedla pachatele pouze jedna z forem omluvitelného hnutí mysli. Naopak, svou intenzitou sama nemusí být dostačující a k naplnění zákonného znaku „silného“ rozrušení povede až kombinace těchto forem, které v souhrnu budou dosahovat dostatečné intenzity.⁴⁶

⁴³ HOŘÁK, J. *Trestněprávní a kriminologické aspekty...*, s. 209-210.

⁴⁴ KÁBRT, J. *Lexicon medicum: Třetí, doplněné a přepracované vydání*. Praha: Galén, 2015, s. 118.

⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 7 Tdo 538/2015-39.

Musí jít o vnější podněty, na které neměl pachatel možnost se připravit, jsou náhlé a nabývají mimořádné intenzity. Pachatel se nachází v takovém rozpoložení, při kterém není schopen racionálně přemýšlet o morálně přijatelné reakci. Naopak se neberou v potaz zmíněné psychické predispozice, kterými jsou například: temperament, charakter, postoje pachatele atd. Větší či menší míra náchylnosti pachatele k silnému rozrušení nemůže být zvýhodňujícím kritériem pro právní kvalifikaci. Trestní právo má mimo jiné sloužit i k ochraně společnosti a není možné, aby se silné rozrušení posuzovalo u každého pachatele vzhledem k jeho osobnostním rysům. Trestní právo by netrestalo činy, které jsou v rozporu s určitými objektivně uznávanými společenskými hodnotami, ale naopak by takové hodnoty byly proměnnou v reakci na silné rozrušení, které prožívá pachatel subjektivně.⁴⁷

Jak již bylo řečeno výše, do stavu silného rozrušení se pachatel může dostat v důsledku strachu, zmatku, úleku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli. Jde o stavy, ke kterým dochází v reakci na podněty mimořádné intenzity a závažnosti, jde o vystupňované emotivní prožitky, které značně zužují vědomí pachatele a oslabují jeho zábrany, ale jeho přičetnost být ovlivněna nemusí (pachatel může být přičetný nebo zmenšeně přičetný). Takové stavy se označují jako tzv. omluvitelná hnutí mysli, při nichž je pachatelovo duševní rozpoložení částečně pochopitelné.⁴⁸ Je ale nutné si uvědomit, že ačkoli silné rozrušení pachatele je ospravedlnitelné, stále se jedná o trestný čin s fatálním následkem smrti. Tedy usmrcení zásadně ospravedlnit nelze, pouze uvedené psychické rozpoložení.

Strach je emocí, která vzniká v reakci na podnět, který je pro člověka stresující. Nejvýrazněji bude strach spojen s hrozbou ztráty života a bolesti. Tato reakce aktivuje v lidském těle podvědomé chemické procesy v mozkových centrech, které člověka chrání před nebezpečím. Usměrnují jeho jednání a myšlení k hledání záchrany z nepříjemné situace formou úniku či obrany, v některých situacích může dojít dokonce ke strnutí a nemožnosti se pohybovat. Projevit se může i v agresi.⁴⁹ Jelínek v souvislosti se zabitím popisuje strach jako reakci pachatele na nebezpečí či ohrožení, především ve spojitosti s ohrožením vlastního života.⁵⁰ Strach lze také popsat jako nelibou emoci, obvykle spojenou s neurovegetativním doprovodem (zrudnutí, bušení srdce, studený pot, drkotání zuby, zrychlený dech atd.), představující reakci subjektu na ohrožení.⁵¹ Podnět mimořádné intenzity způsobující silné rozrušení pachatele musí být úzce spjat svou úrovní s objektem, tzn. lidským životem, který

---

⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 7 Tdo 474/2013-39.

⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

⁴⁹ NAKONEČNÝ, M. *Lidské emoce*. 1. vydání, Praha: ACADEMIA, 2000, s. 255.

⁵⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné...*, s. 535.

⁵¹ NAKONEČNÝ, M. *Lidské emoce...*, s. 255.

zabití chrání. V případě strachu tak bude zejména vystupňovaná obava o vlastní život a nepochybně i obava o život blízkých osob. V úvahu připadá i strach ze způsobení jiné vážné újmy na zdraví.⁵² Zdá se, že k usmrcení v silném rozrušení způsobeném ze strachu může dojít pouze, pokud se pachatel poškozeného obává jako útočníka. Hořák tvrdí, že se může vyskytnout i v případě podobném krajní nouzi. Pro demonstraci uvádí případ živelné pohromy nebo havárie, kdy pachatel ve snaze se zachránit usmrtí jinou osobu.⁵³ S tímto názorem se ztotožňuji. Vzhledem k tomu, že se pachatel v takové situaci neobává poškozeného jako útočníka, bude se jednat o případy, kdy obětuje cizí život, při vidině záchranu toho svého. Takové situace mohou ve společnosti vyvolat negativní ohlasy, a to z toho důvodu, že pachatel se dopustil usmrcení osoby, která vůči němu byla „bezbranná“. Pro představu může sloužit lavina, která zavalí dva horolezce. Jeden z nich se bez újmy ze sněhu vyprostí, ale druhý je těžce raněn a není schopen pohybu. Trpí nesnesitelnými bolestmi. Marně čekají na záchranu, která nepřichází. Oběma osobám hrozí nebezpečí umrznutí. Zdravý horolezec se ze strachu o svůj vlastní život rozhodne vydat na cestu do civilizace. Zároveň nedokáže snést představu, že raněného, který trpí obrovskými bolestmi a není schopen pohybu, nechá na místě umrznout. Sám s ním ale z obavy z umrznutí nedokáže čekat na pomoc. Uchýlí se proto k usmrcení ze soucitu, aby tím zkrátil jeho utrpení. Ačkoli raněnému hrozila smrt, stále se naskytá možnost záchranu obou osob. V životě raněné osoby nelze spatřovat menší hodnotu, než v životě osoby zdravé a poskytovat jí tak menší ochranu. Proto by podle mého názoru bylo možné takové případy subsumovat pod zabití. Je však otázkou, zda by byla v daném případě zachována potřebná míra společenské škodlivosti.

Úlek je spontánní reakce s fyziologickým doprovodem, kterou organismus odpovídá na neočekávaný ohrožující podnět.⁵⁴ Zmatek se vyznačuje dezorientací.⁵⁵ Osoba zaskočená úlekem nebo zmatkem se může dostat až do panického stavu. Vždy je spojen s pocitem úzkosti, napětí, zděšení a vede k dezorganizaci lidského chování. Osoba má tendenci k útěku, rezignuje anebo se brání. V případě zabití pachatel v úleku a zmatku zpravidla jedná aktivně odstraněním zdroje ohrožení. Jednání je zkratkovité a pachatel není schopen v časové tísní dostatečně racionálně zpracovat smyslové informace, které na něj působí. Jelínek i Hořák shodně upozorňují na odlišování takových zkratkovitých reakcí od případu putativní nutné obrany.⁵⁶

---

⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

⁵³ HOŘÁK, J. *Trestněprávní a kriminologické aspekty...*, s. 206.

⁵⁴ HARTL P., HARTLOVÁ H. *Psychologický slovník...*, s. 654.

⁵⁵ Tamtéž, s. 704.

⁵⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 6. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 203.; HOŘÁK, J. *Trestněprávní a kriminologické aspekty...*, s. 207.

Jiné omluvitelné hnutí mysli otevírá prostor pro aplikaci skutkové podstaty zabití i na další případy usmrcení. K silnému rozrušení může vést například „*žal, či náhlé zoufalství z bezvýhodných osobních poměrů, ale i duševní stav, způsobený změnami somatickými (silná bolest, vyčerpání, dehydratace)*“⁵⁷. Dikce se přiklání především k zabití ve stavu silného rozrušení, jako krátce trvajícího afektu. Ale jak uvádí Hořák, naskýtají se i případy, u kterých ke stavu silného rozrušení nedošlo náhle, nýbrž v důsledku dlouhodobého stresu nebo trvajícího utrpení blízké osoby (např. blízká osoba je ochrnuta od krku dolů a opakovaně prosí o ukončení svého utrpení). Takové případy vzbuzují do jisté míry pochopitelnost a shovívavost ke konání pachatele.⁵⁸ Za omluvitelné hnutí mysli může být podle judikatury považována i žárlivost. Nesmí se však jednat o žárlivost v situaci, kdy je náklonnost jednostranná. Mezi osobami by měl být silný citový základ tvořený úzkým, vzájemným a většinou dlouhodobým objektivně prokazatelným poutem (např. manželstvím nebo partnerským soužitím).⁵⁹ S tímto názorem nesouhlasím. Žárlivost je záporný emoční stav, který se vyznačuje u jedince ve formě úzkosti pramenící z pocitu nejistoty, z obavy ztráty milované osoby. Skrze žárlivost se projevuje pocit vlastní nedostatečnosti. U jedinců se sníženou sebekontrolou může vést až k patologickému chování. Patologická žárlivost vzniká bez podnětu a projevuje se paranoidními bludy.⁶⁰ Pokud taková žárlivost přivede pachatele do stavu silného rozrušení, bude se jednat o vraždu. V jeho jednání se totiž odráží negativní psychické predispozice a jeho žárlivost není opodstatněná. Protipólem patologické žárlivosti je žárlivost situační, která vzniká odůvodněně, například při prokázané nevěře. I když by pachatel žárlil důvodně, zastávám názor, že není možné stavět obavu ze ztráty blízké osoby na stejnou úroveň jako lidský život. V této souvislosti znovu zdůrazňuji, že podnět způsobující silné rozrušení pachatele musí být svým významem na úrovni objektu, který zabití chrání. Tato podmínka u žárlivosti splněna není a mělo by se jednat o vraždu. Ostatně usmrcení ze žárlivosti v manželských a partnerských vztazích se ve společnosti nevyskytuje pomálu, jak dokládají empirické výzkumy.⁶¹ Žárlivý jedinec má možnost konzultovat svůj duševní stav zdarma s psychologem, případně v manželské či partnerské poradně nebo si vyhledat informace pomocí médií.

Osobně se domnívám, že pod jiné omluvitelné hnutí mysli by bylo možné podřadit některé případy soucitu, konkrétněji usmrcení na žádost. Nutno podotknout, že v ČR je eutanazie

---

⁵⁷ HOŘÁK, J. *Trestněprávní a kriminologické aspekty...*, s. 207.

⁵⁸ Tamtéž, s. 207-208.

⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 9. 2012, sp. zn. 5 Tdo 932/2012-22.

⁶⁰ HARTL P., HARTLOVÁ H. *Psychologický slovník...*, s. 711.

⁶¹ STAŇKOVÁ, L. In STAŇKOVÁ, L., ŠČERBA F., VICHLENDÁ M. *Násilná kriminalita...*, s. 237; HERETIK, A. *Extrémná agresia, Forenzná psychológia vraždy*. Nové Zámky: PSYCHOPROF, 2012, s. 71-72.

(usmrcení na žádost) trestná. „Život je chráněn i v době, kdy osoba, o níž se jedná, je nevléčitelně smrtelně nemocná nebo je smrtelně zraněná a její smrt je již neodvratná, byť ještě např. spojená s dlouhodobým utrpením při umírání.“⁶² K problematice usmrcení na žádost poškozeného nebo usmrcení ze soucitu zatím neexistuje žádná judikatura. Zůstává otázkou, zda by tyto situace mohly být podřazeny pod jiné omluvitelné hnutí mysli. Z odborníků se nad otázkou zamýšlel Hořák. Podle něj je nejisté, zda by takové jednání mohlo být kvalifikováno jako zabití. Aby to bylo možné, musí mít soucit pachatele charakter silného rozrušení, spíše spontánního charakteru. Příkladem uvádí pachatele, který usmrtí smrtelně nemocnou manželku, která má záchvat křečí a nesnesitelné bolesti, prosí ho, aby ukončil její život.⁶³ K názoru, že silné rozrušení musí mít spontánní charakter se přiklání i Doležal.⁶⁴ „Je tedy zřejmé, že jedním z podstatných elementů bude spontánnost jednání. Vzhledem k vysoké míře emotivnosti prožitků bude proto zřejmě možné aplikovat toto ustanovení na situaci, kdy rodinný příslušník v afektovaném stavu soucitu pomůže trpícímu přímým usmrcením. Je ovšem více než sporné, zda půjde toto ustanovení aplikovat i na medicínské případy, kdy má lékař poměrně dlouhou dobu na rozmyšlení svého jednání.“⁶⁵ Doležal připouští aplikaci zabití na případy aktivní i pasivní eutanazie.⁶⁶ Rovněž se domnívám, že vzhledem k dosavadní judikatuře by takový výklad považoval soud pravděpodobně za příliš extenzivní a nepřistoupil by k němu. Nezavrhovala bych však nadobro aplikaci zabití u situací, kdy se pachatel uchýlí k usmrcení až v důsledku silného rozrušení, které bude vyvoláno dlouhodobou psychickou zátěží a soucitem se smrtelně nemocnou osobou, trpící častými nesnesitelnými bolestmi, opakovaně naléhající, aby pachatel ukončil její trápení. Zajisté bych při posuzování případu hodnotila i to, jaká doba do konce života nemocné osobě zbývala – zda se jednalo o časový úsek v rámci dní/týdnů nebo naopak v rádech měsíců či let. V této souvislosti bych ráda zmínila snahy zákonodárce zakotvit do TrZ skutkovou podstatu usmrcení na žádost, která počítala právě s výše zmíněnými případy. Návrh TrZ, který byl Poslanecké sněmovně předložen 21. 7. 2004, počítal s aplikací této skutkové podstaty na případy usmrcení nevléčitelně nemocné osoby, trpící somatickou nemocí, na její vážně míněnou a naléhavou žádost. Podle důvodové zprávy zde byl rozhodující pohnutkou pachatele soucit s umírajícím. Návrh zákona s tímto ustanovením však nebyl schválen.⁶⁷

---

⁶² ŠÁMAL, P. In ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II...*, s. 1490.

⁶³ HOŘÁK, J. *Trestněprávní a kriminologické aspekty...*, s. 207.

⁶⁴ DOLEŽAL, A. *Eutanazie a rozhodnutí na konci života*. Praha: Academia, 2017, s. 221-222.

⁶⁵ Tamtéž, s. 222-223.

⁶⁶ Tamtéž, s. 219-225.

⁶⁷ Tamtéž, s. 212-213.

Soudní praxe zatím uvádí především příklady úmyslného usmrcení, při kterém pachatel v omluvitelném silném rozrušení nejednal. Z judikatury je patrné, že se pachatelé vražd na tento stav často odvolávají, ale soudy ho vykládají spíše restriktivně. Silné rozrušení v omluvitelném hnutí myslí tak nelze shledat v případě pachatele, který se sice obává poškozeného, ale ten pro něj v danou chvíli není žádnou hrozbou (pouze požadoval vysvětlení pachatelova předchozího počínání)⁶⁸. O omluvitelné hnutí myslí se dále nejedná u silného rozrušení způsobeného hněvem a vztekem pachatele pod vlivem alkoholu (např. v důsledku nadměrného hluku oslavujících osob)⁶⁹, běžnými partnerskými spory (ohledně soužití, způsobu vedení domácnosti, výchovy společných dětí atd.)⁷⁰, okolnostmi, které vyvolal sám pachatel (inicioval setkání s poškozeným a vybavil se na něj nožem)⁷¹, usmrcení poškozeného pod vlivem drog, po které se pachatel dožadoval další dávky pro aplikaci⁷² nebo usmrcení sexuálně deviantním pachatelem v rozrušení způsobeného výčitkami z jeho vlastního jednání, které mu bylo nepříjemné⁷³. Dále NS ve svém rozhodnutí konstatoval, že podnětem vyvolávajícím stav silného rozrušení zásadně nemůže být krádež majetku.⁷⁴

Souhlasím, že v případě krádeže majetek samozřejmě nelze stavět na stejnou úroveň jako lidský život. Právo myslí na ochranu majetku jak na úrovni práva soukromého, tak i veřejného. Pachatel má tedy možnost domáhat se ochrany legálními prostředky. Každopádně k tvrzení, že do stavu silného rozrušení se pachatel „zásadně“ nemůže dostat v důsledku krádeže bych přistupovala opatrně. Domnívám se, že zásah do majetkové sféry pro něj může mít mimořádně nepříznivé následky – ohrožení jeho existenční jistoty (např. ožebračení, ztráta sociální jistoty, domova atd.)⁷⁵ nebo jde-li současně o výrazný zásah do osobnostní sféry (např. poškozený úmyslné zdemoluje zařízení a vybavení domácnosti, zabije či utýrá zvíře, zejména, má-li k němu postižený citový vztah)⁷⁶. Utýrání zvířete je podle mého názoru dobrým příkladem. Situace, která kombinuje stav silného rozrušení současně i se zavrženíhodným jednáním poškozeného. Ten může před zrakem pachatele týrat milované domácí zvíře a pachatel, který není schopen tomuto zlému jednání zabránit, ho usmrtí. K takovýmto případům se samozřejmě musí přistupovat restriktivně a velký význam bude hrát i skutečnost, zda se pachatel pokoušel domoci ochrany zákonnými prostředky, zda mu náležitá pomoc mohla být reálně poskytnuta,

---

⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2010, sp. zn. 8 Tdo 1115/2010.

⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2011, sp. zn. 4 Tdo 1517/2010.

⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2015, sp. zn. 7 Tdo 538/2015.

⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2013, sp. zn. 7 Tdo 474/2013.

⁷² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. ledna 2010, sp. zn. 2 To 116/2009.

⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2013, sp. zn. 5 Tdo 168/2012-25.

⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. srpna 2010, sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. září 2012, sp. zn. 5 Tdo 932/2012-22.

⁷⁶ ŠÁMAL, P. In ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II...*, s. 1494.

zda tedy pachatelova nepříznivá situace měla i jiná východiska. Mělo by jít o doopravdy velice vyhocené životní situace, které je možno ze společenského hlediska považovat za zavrženíhodné a na pachatele tak hledět shovívavěji.

2.4.2. Zavrženíhodné jednání jako provokace

Termínem provokace se označuje druhá část § 141 odst. 1 TrZ, spáchaného v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného. Ten pachatele sám úmyslně podněcuje k negativní reakci. Stejně jako u silného rozrušení cílí skutková podstata na případy provokace, které jsou svým významem na úrovni objektu zabití.⁷⁷ Proto půjde především o počínání poškozeného, které je svou povahou natolik závažné, že ohrožuje lidský život.

Tento privilegující důvod cílí na „*úmyslné jednání poškozeného, které je mimořádně zlé, zraňující, ponižující nebo hrozící způsobením závažné újmy na právech*“⁷⁸. Má-li být zavrženíhodné jednání privilegující okolností, musí jít o jednání poškozeného, „*kteřé je obecně považováno za chování v příkrém rozporu s morálkou a svědčí o morální zvrhlosti, bezcitnosti, bezohledném sobectví a neúctě poškozeného k ostatním osobám nebo společnosti*“⁷⁹. Jednání může mít podobu závažného zásahu vůči lidskému životu, zdraví, svobodě a důstojnosti. V těchto případech je typické mučení, domácí násilí, sexuální zneužívání, závažné porušování domovní svobody, pronásledování atd., ať již ve formě fyzického nebo psychického násilí. Výjimkou nemusí být ani pomluvy nebo šíření sice pravdivých, leč psychicky velmi zraňujících informací.⁸⁰

Mezi úmyslným usmrcením a zavrženíhodným jednáním poškozeného musí existovat příčinná souvislost. Z okolností činu by mělo vyplývat, že zlé jednání poškozeného působilo pachateli takové příkoří, které do značné míry omezovalo možnost jeho rozhodování. Ať už v bezprostřední reakci na zlé jednání nebo až v určitém časovém odstupu v reakci na jeho přetrvávající následky.⁸¹

Jak již bylo řečeno dříve, zákonodárce na usmrcení poškozeného v důsledku jeho předchozího zavrženíhodného jednání pohlíží shovívavěji. Není podmínkou, aby provokace poškozeným působila stav silného rozrušení v důsledku omluvitelného hnutí mysli. Na druhou stranu by jeho počínání mělo být v určité míře pochopitelné. Každopádně usmrcení

---

⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne, 29. září 2010, sp. zn. 8 Tdo 1115/2010.

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. srpna 2010, sp. zn.7 Tdo 793/2010.

⁷⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2010, sp. zn. 8 Tdo 1115/2010.

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2010, sp. zn. 8 Tdo 1115/2010.

⁸¹ HOŘÁK, J. *Trestněprávní a kriminologické aspekty...*, s. 215.

za přítomnosti obou těchto privilegovaných důvodů není vyloučeno, naopak často může dojít k jejich prolnutí.

Aby jednání pachatele bylo možné podřadit pod zabití, pachatelovou obětí může být pouze ten, kdo je původcem zavrženíhodného jednání. V žádném případě nelze ospravedlnit úmyslné usmrcení třetí osoby v důsledku zavrženíhodného jednání někoho jiného. Takové počínání pachatele by mělo povahu spíše vybíjení si zlosti na osobě, která vůči němu zavrženíhodně nejednala. Jednalo by se o vraždu.

Z pozice pachatele nesmí dojít k vyvolání zavrženíhodného jednání z jeho vlastní iniciativy. Pachatel nesmí poškozeného úmyslně podnítit k takovému jednání, aby měl důvod k jeho usmrcení. I když poškozený jednal zavrženíhodně, bylo to z důvodu pachatelovy pohnutky. Na čin nelze za žádných okolností pohlížet shovívavě a kvalifikovat jednání jako zabití, nýbrž jako vraždu.⁸²

Staňková k této problematice uvádí příklady jednání poškozeného, které nelze kvalifikovat jako zavrženíhodné jednání.⁸³ Spadají mezi ně vulgární verbální útoky, byť opakované, které nejsou schopny vyvolat oprávněnou obavu o život nebo zdraví⁸⁴, prodlení se splácením dluhu⁸⁵, selhání ve výchově pachatele⁸⁶. O toto jednání dále nepůjde ani v případě zakročení poškozeného proti pachateli z důvodu obrany třetí osoby, kterou pachatel slovně a fyzicky napadá s nožem v ruce⁸⁷, běžných „hospodských pútek“ (poličky, strkanice, povalení na zem)⁸⁸, „opilecké“ rýpavosti⁸⁹. Dále nemůže být zavrženíhodným jednáním krádež majetku, byť opakovaná.

O zavrženíhodné jednání podle NS nejde ani v případě výčitek a opakovaných demonstrativních pokusů o sebevraždu ze strany poškozeného.⁹⁰ Kapacita této práce mi bohužel neumožňuje podrobný rozbor této kauzy, přesto bych se nad ní na tomto místě ve stručnosti pozastavila. Ze spisového materiálu jsem zjistila, že se jedná se o případ pachatele, který usmrtil svého otce velkým počtem bodných ran nožem (celkem 83), z nichž některé si podle znaleckého posudku mohl způsobit poškozený sám, jak tvrdil pachatel. Usmrtil poškozeného v důsledku několik let trvajícího psychického nátlaku na něj i jeho matku.

---

⁸² HOŘÁK, J. *Trestněprávní a kriminologické aspekty...*, s. 128.

⁸³ STAŇKOVÁ, L., ŠČERBA, F. In STAŇKOVÁ, L., ŠČERBA, F., VICHLENDÁ M. *Násilná kriminalita...*, s.72.

⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. září 2010, sp. zn. 7 Tdo 901/2010.

⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. ledna 2012, sp. zn. 7 Tdo 18/2012.

⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 2011, sp. zn. 7 Tdo 1380/2011-23.

⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. července 2016, sp. zn. 7 Tdo 881/2016-53.

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. června 2010, sp. zn. 3 Tdo 664/2010.

⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2015, sp. zn. 8 Tdo 336/2015.

⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2011, sp. zn. 3 Tdo 1104/2011.

Poškozený, který se v již minulosti léčil z alkoholové závislosti se jeho požitím opakovaně dostával do stavu, ve kterém si stěžoval na svůj „zpackaný život“ a opakovaně se dopouštěl demonstrativních pokusů o sebevraždu – např. se zamknul v koupelně a vyhrožoval, že se oběsí, několikrát po sobě si aplikoval inzulin, pořezal se na ruku, vyhrožoval podpálením bytu apod. Matka poškozeného v minulosti spávala ve sklepě, protože z poškozeného měla strach. Jeho jednání špatně snášel i pachatel, který trpěl lehkou mentální retardací. Pachatel a jeho matka se od poškozeného chtěli odstěhovat, neměli však dostatek financí na vlastní bydlení. Tato trestní kauza byla KS posouzena jako zvlášť závažný zločin zabití podle § 141 odst. 1 TrZ.⁹¹ Proti tomuto rozsudku podal odvolání krajský státní zástupce a VS v Praze jednání pachatele překvalifikoval na zvlášť závažný zločin vraždy podle § 219 odst. 1 TZ. V jednání poškozeného neshledal psychické násilí vůči pachateli a jeho matce. Naopak uvedl, že pokusy o sebevraždu byly pouze demonstrativního charakteru a „ostatní členové rodiny se s nimi naučili žít“.⁹² Obdobně své rozhodnutí odůvodnil i NS, když zamítal pachatelovo dovolání. NS zohlednil, že si pachatel ani jeho matka na rodinnou situaci nestěžovali a také si s pachatelem na negativní jednání poškozeného za roky soužití „uvykli“.⁹³ Odůvodnění rozhodnutí VS a NS v tomto případě považují za poněkud zvláštní, když oba soudy odkazují na skutečnost, že pachatel měl být na jednání poškozeného zvyklý, stejně jako jeho matka. Podle mého názoru je tato kauza sporná. Myslím si, že významnou roli sehrál počet bodných ran, které byly nalezeny na těle poškozeného a z toho důvodu se soudy přiklonily k vraždě, na druhou stranu si však myslím, že podcenily chování poškozeného vůči pachateli a jeho matce, soudě z chatrného odůvodnění obou rozhodnutí, spočívajícím v argumentaci, že pachatel společně s matkou byli na jednání poškozeného za rok soužití zvyklí, nehledě na to, že se oba chtěli z domácnosti odstěhovat, ale kvůli nedostatku financí se jim to nepodařilo.

V poslední řadě bych ráda zmínila medializovaný případ pachatele, který ve společném domě usmrtil svého tchána dvěma ranami pistolí do hlavy. Pachatelovým motivem bylo dlouholeté vulgární jednání ze strany poškozeného. Shodně to dokládají svědecké výpovědi, podle kterých poškozený vůči pachateli vystupoval dominantně a v posledních letech i vulgárně. Pachatel mu dlouhá léta ustupoval a uzavíral se do sebe. Pomyslnou „poslední kapkou“ pro pachatele bylo, když za ním přišla jeho plačící žena s tím, že ji poškozený opět slovně napadl. Pachatel si proto vzal nelegálně drženou zbraň, pomodlil se a poškozeného, který v obývacím pokoji sledoval televizi střelil dvěma ranami do spánků. Pro případ, že by

---

⁹¹ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 27. října 2010, sp. zn. 52 T 6/2010.

⁹² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. února 2011, sp. zn. 7 To 1/2011.

⁹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2011, sp. zn. 3 Tdo 1104/2011.

poškozený ještě žil, byl pachatel připraven vystřelit ještě jednou. Tomuto jednání KS přikládal velkou závažnost, vzhledem k tomu, že poškozenému nedal možnost k žádné obraně. Posouzení jednání jako zvlášť závažný zločin zabití nepřipadalo podle KS v úvahu. V odůvodnění uvedl, že „bylo tedy zcela v dispozici obžalovaného a bylo také jeho rozhodnutím, s kým do manželství vstoupí, kde rodinu založí a v jakých podmínkách a s kým bude dále žít. Bylo také ve vlastní dispozici obžalovaného, aby své letité problémy s poškozeným, jako svým tchánem, jakkoli řešil nebo se o to alespoň pokoušel, a to zejména za situace, kdy s ním byl v každodenním kontaktu.“⁹⁴ Proto KS pachatelovo jednání posoudil jako zvlášť závažný zločin vraždy, v jednočinném souběhu s přečinem nedovoleného ozbrojování. Pachatel se s touto právní kvalifikací neztotožnil, a proto podal odvolání k VS v Olomouci. Chtěl docílit změny právní kvalifikace na zvlášť závažný zločin zabití. „Předcházelo mu totiž dlouhodobé zavrženíhodné jednání (provokace) ze strany poškozeného a obžalovaný proto jednal ve stavu silného rozrušení.“⁹⁵ VS se ztotožnil s rozsudkem KS a zdůraznil, že jednání poškozeného kritického dne, nevybočovalo ze způsobu, jakým se choval ke své dceři a pachateli již několik let. Navíc se jednalo o slovní napadení, které dle výpovědi svědků nebylo ničím neobvyklým. Z těchto důvodů VS napadený rozsudek ve výroku o vině nezměnil. Pachatel podal dovolání k NS, který jej však odmítnul. NS se ztotožnil s rozsudky KS a VS a zároveň upozornil, že slovní konflikt mezi poškozeným, jeho dcerou a pachatelem nebyl ničím neobvyklým a až do doby, než pachatel poškozeného usmrtil se neodehrálo nic výjimečného, co by mohlo svědčit pro závěr, že na základě přechodného zavrženíhodného jednání poškozeného jednal obviněný v afektu.⁹⁶

Soudy aplikují skutkovou podstatu zabití restriktivně, s takovým postupem souhlasím. V obou případech se mi však jeví zvláště argumentace, při které berou zřetel na to, zda si pachatel na negativní chování poškozeného zvyknul či nikoli. Podle mého názoru je pachatel schopen takové jednání vnímat jako příkoří i přes to, že trvá mnoho let. Proto bych se takových argumentů spíše vyvarovala a více se zaměřila na intenzitu útoků ze strany poškozeného a na základě tohoto kritéria soudila, zda o předchozí zavrženíhodné jednání jít mohlo nebo ne. Nedovedu si představit, že by například pachatel v prvním případě uvykl demonstrativním pokusům o sebevraždu poškozeného a při takových pokusech byl klidný a nevnímal je, případně by mu připadaly normální a nijak by neovlivňovaly jeho psychiku, protože se opakují pravidelně.

---

⁹⁴ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16. listopadu 2016, sp. zn. 40 T 8/2016.

⁹⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. února 2017, sp. zn. 5 To 2/2017.

⁹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu v Brně ze dne 29. května 2017, sp. zn. 6 Tdo 597/2017.

2.5. Kvalifikovaná skutková podstata zabití

Druhý odstavec skutkové podstaty zabití uvádí znaky, které zvyšují typovou závažnost pachatelova jednání pro společnost. Jsou jimi úmyslná usmrcení a) dvou nebo více osob, b) těhotné ženy, c) dítěte mladšího patnácti let. Stále je vyžadováno naplnění alespoň jednoho ze znaků skutkové podstaty uvedené v prvním odstavci. Přičemž přistupují přitěžující okolnosti podmiňující zvýšení rozmezí trestní sazby za tento čin na pět až patnáct let.

2.5.1. Zabití dvou nebo více osob

K usmrcení dvou nebo více osob musí dojít v důsledku silného rozrušení pachatele, které trvá po celou dobu jeho jednání. Pokud tedy bude osoby usmrcovat postupně, je nutné, aby u něj trval stav silného rozrušení v důsledku omluvitelného hnutí mysli až do okamžiku způsobení smrti poslední z nich. V případě usmrcení dvou a více osob v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného je důležité, aby se na této okolnosti podílela každá z osob, kterou pachatel usmrtil. Není možné, aby pachatel usmrtil osobu, která se proti němu zavrženíhodně nechovala.

2.5.2. Zabití těhotné ženy

Žena se stává těhotnou od okamžiku početí (uhnízdění oplodněného vajíčka v děložní sliznici), do začátku porodu (do okamžiku, než dítě začne opouštět tělo matky). V dnešní době je již běžně využíváno umělé oplodnění. I v tomto případě se za početí považuje chvíle, kdy dojde k uhnízdění oplodněného vajíčka. Pro naplnění této okolnosti je nutné, aby žena byla těhotná již od počátku jednání pachatele, přičemž pachatel nemusí vědět, že usmrcuje těhotnou ženu. U formy zavinění postačí nedbalost, není požadováno, aby pachatel věděl, že žena, kterou usmrcuje, je těhotná. Důležité je, aby to vzhledem k okolnostem případu a svým osobním poměrům vědět měl a mohl.⁹⁷

---

⁹⁷ ŠÁMAL, P. In ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II...*, s. 1470.

2.5.3. Zabití dítěte mladšího patnácti let

U dítěte mladšího patnácti let trvá ochrana do dne předcházejícího patnáctým narozeninám. V den svých patnácti let není dítě tímto ustanovením nadále chráněno. Stejně jako u zabití těhotné ženy, z hlediska formy zavinění postačí nedbalost. Platí tedy, že pachatel vzhledem k okolnostem případu a svým osobním poměrům vědět měl a mohl, že usmrcuje dítě, které nedovršilo patnáctého roku života.⁹⁸

2.6. Porovnání s kvalifikovanou skutkovou podstatou vraždy

Zabití ve srovnání s vraždou, přesně § 140 odst. 3 TrZ, obsahuje méně přitěžujících okolností. Je to z důvodu specifického okruhu případů, které pod skutkovou podstatu zabití spadají. Zvláště přitěžující okolnosti, které skutková podstata vraždy obsahuje ve třetím odstavci tohoto ustanovení, nad rámec kvalifikované skutkové podstaty zabití, si podle mého mínění zaslouží pozornost. V této podkapitole vynechám zvláště přitěžující okolnosti uvedené v § 140 odst. 3 písm. a) – c) TrZ, protože jsou totožně stanoveny i u zabití, jak ostatně popisují v předchozí podkapitole.

Usmrcení úřední osoby při výkonu nebo pro výkon jejího povolání (§ 140 odst. 3 písm. d) TrZ) skutková podstata zabití neobsahuje z následujících důvodů. Těžko je možné si představit situaci, ve které by pachatel jednal v silném rozrušení v omluvitelném hnutí mysli způsobeným úřední osobou, která koná v mezích své zákonné pravomoci při plnění úkolů státu nebo společnosti. V případě takového usmrcení se bude jednat o vraždu, nikoli zabití. Takový čin ve společnosti není ospravedlnitelný a ani pochopitelný.

V dalším bodě je uvedeno usmrcení svědka, znalce nebo tlumočnicka v souvislosti s výkonem jejich povinnosti (§ 140 odst. 3 písm. e) TrZ). Obdobně jako u úřední osoby vykonávající svou pravomoc – ačkoli by se pachatel dostal do stavu silného rozrušení, jeho jednání nevykazuje nižší typovou závažnost pro společnost. Za žádných okolností nepřipadá v úvahu kvalifikovat usmrcení jako zabití, nýbrž jako vraždu.

Dále není možné spáchat zabití na zdravotnickém pracovníku nebo jemu podobnému pracovníku při výkonu povolání souvisejícím se záchranou života nebo ochranou zdraví, vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce mu uloženou podle zákona (§ 140 odst. 3 písm. f) TrZ). Tato okolnost u zabití není možná. Zákon tímto zněním míří na usmrcení osob, jako jsou lékaři, policisté, hasiči atd. Jde o osoby, které vykonávají profese chránící společenské hodnoty jako život, zdraví a majetek. Není možné pohlížet shovívavěji

---

⁹⁸ ŠÁMAL, P. In ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II...*, s. 1470.

na pachatele, který se dopustí usmrcení na některém z nich v důsledku výkonu jejich povinností. Jak již bylo zmíněno dříve, do této kategorie spadá i jednání pachatele, který usmrtil policistu ve službě za situace, když se ho snažil zadržet. Opět by takové usmrcení naplňovalo skutkovou podstatu vraždy.

Ani případ reagující na usmrcení pro rasovou či národnostní příslušnost nebo pro politické či náboženské přesvědčení (§ 140 odst. 3 písm. g) TrZ) nejde kvalifikovat jako zabití. Jedná se o přitěžující okolnost, kterou skutková podstata vraždy reaguje na čl. 1 a čl. 3 LZPS, který zaručuje každému svobodu i rovnost v důstojnosti i právech, bez ohledu na jejich politické přesvědčení, národnost, příslušnost k etnické skupině, rasu a náboženské vyznání.⁹⁹ O naplnění skutkové podstaty zabití zde nelze vůbec hovořit. Připustila-li by se kvalifikace zabití u usmrcení z těchto pohnutek, byly by tím popřeny základní hodnoty demokratického zřízení. V takovém jednání nelze spatřovat omluvitelnost.

V případech spáchání trestného činu „opětovně“ se pachatel dopustí stejného trestného činu opakovaně, nehledě na to, zda za čin dříve spáchaný byl nebo nebyl vynesena pravomocný rozsudek (případy souběhu), anebo za situace, kdy byl za shodný trestný čin odsouzen. U vraždy v § 140 odst. 3 písm. h) TrZ zákonodárce s touto přitěžující okolností počítá. U zabití zřejmě nepředpokládá, že by k opětovnému spáchání mohlo dojít. V případě vraždy je okruh případů širší, a to vzhledem k tomu, že vražda postihuje na rozdíl od zabití usmrcení způsobené vnitřními vlivy působícími na psychiku pachatele. Pravděpodobnost opětovného spáchání činu sice bude malá, půjde o tak výjimečné případy, že není tuto „opětovnost“ potřeba zařadit mezi přitěžující okolnosti zabití.

V neposlední řadě je významnou přitěžující okolností spáchání vraždy zvláště surovým nebo trýznivým způsobem (§ 140 odst. 3 písm. i) TrZ). Zvláště surový způsob se vyznačuje extrémně vysokou mírou brutality, která podstatně vybočuje z obvyklé míry surovosti u většiny vražd.¹⁰⁰ O zvláště trýznivý způsob se jedná, když je oběť vystavena bolestem (i krátce trvajícím), které jsou svou intenzitou na hranici snesitelnosti nebo naopak bolestem méně intenzivním, ale déle trvajícím, přičemž citelně zasahují celou její osobnost.¹⁰¹ Tyto způsoby usmrcení se vymykají chápání civilizované společnosti. Signalizují pachatelovu morální zvrhlost a bestialitu, zabití jsou vzdálené. Na pomyslné stupnici by se od sebe tyto dva trestné činy nacházely na úplně opačných koncích. Zabití je k pachateli shovívavé, snaží se reagovat na tíživost situace, za které jedná a do jisté míry se ho snaží před společností ospravedlnit

⁹⁹ ŠÁMAL, P. In ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II...*, s. 1474.

¹⁰⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR z 18. listopadu 1991 sp. zn. 7 To 62/91.

¹⁰¹ ŠÁMAL, P. In ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II...*, s. 1477.

a oprostít od stigmatu vraha. Kdežto tato kvalifikovaná skutková podstata vraždy se snaží společnost ochránit před pachatelem, který je schopen mnohdy až nelidského jednání. Pokud by skutková podstata zabití připouštěla tuto přitěžující okolnost, sama by popřela svou podstatu, protože takové případy jsou s privilegovanou skutkovou podstatou neslučitelné.

Usmrcení ze zjištěného úmyslu nebo ze zavrženíhodné pohnutky (§ 140 odst. 3 písm. j) TrZ). Zpravidla půjde o usmrcení v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch, dále o snahu zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin apod. Jednání svědčí o bezohledném postoji pachatele k lidskému životu, jeho sobeckosti.¹⁰² Je logické, že takové jednání se nevyznačuje menší typovou závažností pro společnost, naopak, nelze ho subsumovat pod privilegovanou skutkovou podstatu zabití a uvažovat tak o zařazení této okolnosti mezi důvody § 141 odst. 2 TrZ.

---

¹⁰² ŠÁMAL, P. In ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II...*, s. 1477-1478.

3. Důkaz silného rozrušení a předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného

Dokazování je nenahraditelnou součástí trestního řízení. Jde o postup OČTŘ, který zjišťuje, zda se skutek, jež je předmětem trestního řízení stal, jedná-li se o trestný čin a kdo je jeho pachatelem. Rovněž se zkoumají i okolnosti vedoucí ke spáchání trestného činu anebo umožňující jeho spáchání. Je nutné si uvědomit, že OČTŘ nebyly na místě trestného činu a ani nepozorovaly jeho páčání. Dostává se k nim až informace o trestném činu, který se odehrál v minulosti a z toho důvodu je nutné průběh situace rekonstruovat, aby o ní bylo možné spravedlivě rozhodnout.¹⁰³

Ke zjištění uvedených skutečností OČTŘ používají důkazní prostředky. Pro účely dokazování v případech podezření na spáchání zabití slouží jako důkazní prostředky především ohledání místa činu, prohlídka a pitva mrtvoly, prohlídka a vyšetření osoby podezřelé, znalecké posudky (včetně vyšetření duševního stavu), výpověď obviněného a svědecká výpověď. Z důvodu omezené kapacity této práce jsem se rozhodla zaměřit pozornost na problematiku znaleckého dokazování silného rozrušení.

3.1. Jak důležitý je znalecký posudek?

U zabití je nezbytné, aby pachatel (v této fázi řízení zatím „obviněný“) jednal ve stavu silného rozrušení. I z toho důvodu je nutné provést vyšetření jeho duševního stavu znalcem z odvětví psychiatrie.¹⁰⁴ Ten se přibírá, aby na podkladě svých odborných znalostí poskytl úsudek o duševním stavu, jako skutečnosti důležité pro trestní řízení, protože je takové posouzení pro rozhodnutí soudu nezbytné.¹⁰⁵ Vyšetření je možné realizovat ambulantně nebo dlouhodobějším pozorováním ve zdravotnickém ústavu, případně ve zvláštním oddělení nápravného zařízení, je-li pachatel ve vazbě.¹⁰⁶ Obvykle jsou znalci z odvětví psychiatrie pokládány následující otázky¹⁰⁷:

1. *Zda obviněný trpěl (trpí) duševní poruchou.*
2. *Zda je schopen chápat smysl trestního řízení.*
3. *Zda (a do jaké míry) duševní porucha ovlivnila jeho schopnost rozpoznat protiprávnost inkriminovaného jednání nebo schopnost ovládat toto jednání.*

¹⁰³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 358.

¹⁰⁴ § 116 odst. 1 TŘ.

¹⁰⁵ KROULÍK, P. In FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 389.

¹⁰⁶ § 116 odst. 2 TŘ.

¹⁰⁷ ŠVARC, J. Posuzování duševního stavu v trestním řízení. *Česká a slovenská psychiatrie*, 2011, roč. 107, č. 4, s. 222.

Shledá-li znalec u obviněného příznaky nasvědčující jeho nepřičetnosti nebo zmenšené přičetnosti, vysloví zároveň o tom na základě § 116 odst. 3 TŘ:

4. *Zda je jeho pobyt na svobodě nebezpečný.*
5. *Zda znalec navrhuje uložení ochranného opatření a jakého (ochranné léčení ambulantní nebo ústavní, popř. zabezpečovací detence).*
6. *Popř. další skutečnosti, které vyplynou ze znaleckého zkoumání a mohou být významné.*

Znalecký posudek je tedy nepostradatelným důkazem. V rámci spolupráce s KS jsem zjistila, že ve věcech takto závažné, násilné trestné činnosti v přípravném řízení opatřením přibírají orgány činné v trestním řízení znalce dva, a to z odvětví psychiatrie a psychologie. Má to logiku, neboť otázky, které zodpovídají, se liší, ať již posuzováním schopnosti pachatele rozpoznat společenskou závažnost a své jednání ovládat, po vyjádření k motivu, pohnutce, schopnosti a možnosti resocializace, až po schopnost chápat smysl trestního řízení. Tyto závěry jsou pro soudce důležité z mnoha hledisek. Umožní mu pochopit osobu obviněného a možnost jeho nápravy, provázanost důkazů a je vodítkem při posouzení druhu a výše trestu, včetně zařazení do příslušného typu věznice.¹⁰⁸ V rámci tohoto postupu se samozřejmě dbá na to, aby se znalci nevyjadřovali k otázkám právním, k čemuž ani v praxi v podstatě nedochází. Jediným úskalím je posouzení věrohodnosti pachatele, což je striktně otázka právní, znalci se k ní nemohou vyjadřovat. Nicméně, mohou „pomoci“ soudci vyjádřením, např. zda je pachatel schopen si zažité události pamatovat a s odstupem času o nich referovat, zda netrpí např. tzv. bájevitou lhavostí.¹⁰⁹

---

¹⁰⁸ ŽUKOV, I. a kol. Zločiny v afektu – forenzní vyhodnocení – právní komentář. *Česká a slovenská psychiatrie*, 2011, roč. 107, č. 3, s. 177.

¹⁰⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Viktimologie pro forenzní praxi*. Praha: Portál, 2014, s. 122-124.

3.2. Silné rozrušení jako právní otázka

Zda pachatel jednal ve stavu silného rozrušení je otázkou právní, nepatřící do kompetence znalce.¹¹⁰ Při studiu této problematiky jsem narazila na názor, že by bylo vhodné, aby bylo právě takové posouzení v jeho rukou. Autorka článku se neztotožňuje se stavem, podle kterého se silné rozrušení posuzuje na základě objektivních kritérií bez ohledu na psychické rozpoložení pachatele. Navrhuje, aby to byl soudní znalec, který stanoví, že pachatel se v době páchaní činu nacházel ve stavu silného rozrušení. Vnější okolnosti, které takový stav způsobily, aby byly pouze určitým korektivem.¹¹¹ Přesněji řečeno, zda ono silné rozrušení mělo zároveň i omluvitelný charakter, aby ho bylo možné podřadit pod zabití. S takovým názorem nemohu souhlasit. Nyní se budu opakovat, touto problematikou jsem se zabývala v podkapitole 2.4.1., ale považuji za důležité následující argument zdůraznit. Ve společnosti existuje určitá škála chování spadající do populační povahové normy. A právě podle ní by se podle mého mínění mělo soudit, zda silné rozrušení má povahu omluvitelnou. Tedy na základě ní zvažovat, jak by se mohl zachovat „zdravý“ člověk. Zásadně nemůže existovat stav, při kterém by byl takový člověk pachatelem vraždy. Ten, kdo má např. sklony k přehnaným afektivním reakcím by byl privilegován. Dojde-li k činu za stejných podmínek, např. ale každý pachatel subjektivně pociťuje vzniklé nebo hrozící příkoří rozdílně, není možné přizpůsobovat právní kvalifikaci osobnosti pachatele. Tu je možné zohlednit při ukládání trestu, je-li to spravedlivé v dané situaci, případně může být shledán nepřičetným a nebude za své jednání trestně odpovědný vůbec. Ale není možné nastolit stav, při kterém se bude používat „dvojí metr“. Nehledě na to, že objektivní zhodnocení v určité míře zabraňuje pachateli, aby se snažil zneužít situace předstíráním silného rozrušení a docílit tak mírnějšího postihu. Navíc i soudce by se ocital v nelehké situaci při odůvodnění svého rozhodnutí. Stejný názor zastává i Hořák.¹¹²

3.2.1. Kolize se zásadou iura novit curia a zásadou zákonného soudce

Při řešení problematiky znaleckého dokazování je nutné si uvědomit, že existují zásady práva na spravedlivý proces. Proto je dobré se zamyslet nad důsledky, jaký dopad by na ně mělo přenesení rozhodnutí o právní otázce týkající se stavu silného rozrušení na znalce. Přesněji, jaké důsledky by situace měla na zásady iura novit curia a zákonného soudce.

Zásada iura novit curia, v překladu („soud zná právo“) znamená, že soud se při dokazování omezí pouze na zjištění skutkového stavu, nikoli stavu právního (soud nedokazuje obsah

---

¹¹⁰ § 107 TR.

¹¹¹ LUXOVÁ, L. *Silné rozrušení u trestného činu zabití*. [online]. epravo.cz, 14. října 2015 [cit. 18. září 2017]. Dostupně na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/silne-rozruseni-u-trestneho-cinu-zabiti-99196.html>>.

¹¹² HOŘÁK, J. *Trestněprávní a kriminologické aspekty...*, s. 217.

právních předpisů).¹¹³ Věc musí vždy právně hodnotit sám, vykládat právní normy. To vše i přes to, že se v určitých ohledech neobejde bez odborné pomoci znalce. To však znalce nestaví do jeho pozice. *Pokud by soudce potřeboval radit v právních otázkách, pak je nadbytečný. Nesplňoval by svou základní úlohu a svou povinnost řešit právní otázky (quaestio iuris) by přenášel na jiného.*¹¹⁴ Znalec při zpracování posudku musí brát ohled na to, že posudek se dostane do rukou osobám, které nemají odborné znalosti z dané disciplíny. Jeho úkolem je zprostředkovat své odborné poznatky srozumitelným a nestranným způsobem procesním stranám. To znamená vyvarovat se, pokud možno, nesrozumitelným termínům, které by byli schopni chápat účastníci vědecké konference, ale nikoli strany trestního řízení. Pokud jde o odbornou stránku znaleckého posudku, může vyvstat otázka, zda je soud schopen posoudit správnost znaleckého posudku. Souhlasím s názorem Musila, který uvádí, že soudce by měl mít alespoň elementární znalost dané disciplíny¹¹⁵. Myslím si, že tento požadavek neodporuje realitě. Soudci nebývá přidělena agenda všech trestných činů nacházejících se v TrZ, ale pouze jejich určitá část. To souvisí se specializací soudce a rozvrhem práce.¹¹⁶ Ten většinou rozděluje trestnou činnost na násilnou, drogovou, obecnou, majetkovou a daňovou. V takovém případě se za dobu působení ve své funkci soudce naučí nahlížet na znalecké posudky kriticky. Troufám si tvrdit, že ve většině případů znalci využívají stejných nebo podobných postupů při zkoumání duševního stavu pachatele. Soudce je díky tomu schopen nahlížet na posudek kritickým okem a případně se mít na pozoru, pokud nebude určité posouzení odpovídat běžným postupům. Pokud je znalecký posudek nejistý nebo neúplný, požádá soudce znalce o vysvětlení. V případě, že nebude vysvětlení postačující, může soudce nechat vypracovat revizní znalecký posudek.¹¹⁷ Podle mého názoru by nemělo docházet k bezmyšlenkovitému přebírání znaleckých posudků bez takové kontroly. Důležitou roli hraje samozřejmě i judikatura týkající se znaleckého dokazování. Soudce by se měl také vzdělávat i formou různých školení a odborné literatury.¹¹⁸

Zásada zákonného soudce je zakotvena v čl. 38 odst. 1 LZPS a stanoví, že „*Nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci. Příslušnost soudu i soudce stanoví zákon.*“ LZPS tak

---

¹¹³ HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 304.

¹¹⁴ KRÍSTEK, Lukáš. Ústavněprávní rozměr znalecké činnosti. *Právní rádce*, 2009, roč. 17, č. 4, s. 64.

¹¹⁵ MUSIL, Jan. *Hodnocení znaleckého posudku*. [online]. mvcr.cz, březen 2010 [cit. 18. září 2017]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceni-znaleckeho-posudku.aspx>>.

¹¹⁶ Existují i soudy, které specializaci nemají.

¹¹⁷ ŠÁMAL, P. In ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní řád I. § 1-156*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1603.

¹¹⁸ MUSIL, Jan. *Hodnocení znaleckého posudku*. [online]. mvcr.cz, březen 2010 [cit. 18. září 2017]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceni-znaleckeho-posudku.aspx>>.

chrání před svévolným určováním soudce.¹¹⁹ Tato zásada zákonného soudce vlastně přispívá k tomu, aby za použití specializace určitý okruh trestné činnosti soudili ti, kteří se v dané problematice nejvíce orientují. Prostřednictvím internetových stránek MS ČR jsem nahlížela do rozvrhů práce krajských soudů/Městského soudu v Praze a potvrdilo se mi, že je zachována specializace soudce, v tomto případě na násilnou trestnou činnost. Samozřejmě u okresních soudů/obvodních soudů v Praze/Městského soudu v Brně takovéto striktní specializace nejsou, čemuž se nelze divit, jelikož trestní kauzy jsou tzv. bagatelní. Soudci KS v prvním stupni však řeší natolik závažné a složité případy, že je specializace na místě, a tak si může být pachatel „jistý“, že ho soudí ten, který se – v tomto případě – specializuje na násilnou trestnou činnost a absolvuje každoročně mnoho školení, mimo jiné i na téma znaleckých posudků jako důkazů, o kterých se zmiňuji výše. Soudce pak je schopen více porozumět závěrům znalce a s takovým důkazem pracovat. Specializace jednotlivých soudců na KS, jako soudu I. stupně, jsou podle mého názoru více než potřebné, právě s ohledem na vzdělání v dané problematice a zkušenosti, kterých je při souzení potřeba. Tato problematika úzce souvisí též se zásadou zákonného soudce, jelikož z rozvrhu práce, tak jak je pro každý soud vyvěšen na webových stránkách MS ČR, si může každý občan zkontrolovat, který soudce bude jeho případ soudit. Tento systém též brojí proti možné korupci. Ještě úžeji je specializace dána u VS, což je opět podle mého názoru správné, s ohledem na rozhodnutí II. instance. To jsem měla možnost zjistit poté, co jsem na uvedených stránkách jednotlivých soudů posuzovala ony specializace, není to povinnost soudů, je to však princip hojně využívaný, který s sebou nese i pokus o spravedlivé rozdělení práce mezi jednotlivé soudce. Existují však i soudy, které žádné specializace nemají.

---

¹¹⁹ BAŇOUC, H. In WAGNEROVÁ, E. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 790.

4. Ukládání trestních sankcí

Účelem trestního práva je udržování pořádku ve společnosti, ochrana právních zájmů a hodnot, na jejichž dodržování je potřeba trvat. Nástrojem k realizaci uvedeného účelu jsou trestní sankce. Trestní sankce mají zabránit pachateli v dalším páčání trestných činů, jelikož zasahují jeho osobní sféru. TrZ vychází z dualismu trestních sankcí, když zakotvuje tyto dva typy – tresty a ochranná opatření.¹²⁰ Trestní sankce jsou prostředkem *ultima ratio*. To znamená, že jejich aplikace přichází na řadu až tehdy, když není možné k ochraně společenského pořádku využít jiné prostředky, mimo trestní právo (např. správní právo, právo občanské).¹²¹

4.1. Tresty

Vzhledem k omezené kapacitě práce bych se v této podkapitole ráda zaměřila na trest odnětí svobody a jeho jednotlivé podoby. Zabití je trestným činem s menší typovou závažností oproti vraždě. Při volbě pro pachatele vhodného trestu se berou v potaz specifické okolnosti, které se podílely na jeho jednání¹²².

O trestných činech, jejichž dolní hranice trestu odnětí svobody činí méně než pět let, rozhodují soudy okresní. Ačkoli u zabití v § 141 odst. 1) TrZ je dolní hranice nižší, tři léta, činí TŘ výjimku a věcně příslušnými jsou KS.¹²³ Místně příslušným bude zpravidla KS, v jehož obvodu byl trestný čin spáchán.¹²⁴ Pokud není možné místo činu zjistit nebo byl čin spáchán v cizině, je místně příslušný soud, v jehož obvodu pachatel bydlí, pracuje nebo se zdržuje. Pokud ani tato místa není možné zjistit nebo jsou mimo území ČR, koná se řízení u soudu, v jehož obvodu vyšel trestný čin najevo.¹²⁵

Podle okolností případu je pachateli ukládán trest stanovený zákonem, v souladu s § 37 odst. 1 TrZ. Vyžaduje-li to situace, je možné uložit také ochranné opatření. Za zabití uvádí TrZ trest odnětí svobody. Rozmezí trestní sazby je odvislé od toho, zda pachatel naplnil základní nebo kvalifikovanou skutkovou podstatu zabití. U základní skutkové podstaty v § 141 odst. 1 TrZ se pohybuje od tří do deseti let a u podstaty kvalifikované v § 141 odst. 2 TrZ je rozpětí od pěti do patnácti let. Zabití se tak řadí do kategorie zvlášť závažných zločinů.¹²⁶

---

¹²⁰ § 36 TrZ.

¹²¹ VANDUCHOVÁ, M. In ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník I. Obecná část. § 1-139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 484.

¹²² Viz kapitola č. 1.

¹²³ § 17 odst. 1 písm. a) TŘ.

¹²⁴ § 18 odst. 1 TŘ.

¹²⁵ § 18 odst. 2 TŘ.

¹²⁶ § 13 odst. 2 TrZ.

V případě mladistvého pachatele není sazba trestu odnětí svobody stejná jako by byla u dospělého pachatele, ale snižuje se na polovinu. Přičemž horní hranice trestní sazby nesmí převyšovat pět let a spodní hranice jeden rok.¹²⁷

Při stanovení druhu a výměry trestu za zabití se soud bude zabývat jeho aspekty, které na jeho spáchání měly vliv. Trest a jeho výměra se řídí principem individualizace a zákonnosti. Proto je na soud kladen požadavek, aby se při trestání zabýval povahou a závažností spáchaného trestného činu, osobními, rodinnými, majetkovými a jinými poměry pachatele. Musí posoudit i dosavadní způsob života pachatele a možnost jeho nápravy. Rovněž vezme v úvahu, jak se pachatel po spáchání činu zachoval.¹²⁸ Zohledňují se také polehčující nebo přitěžující okolnosti. U zabití je nutné akceptovat § 39 odst. 4 TrZ, aby nedošlo ke dvojímu přičítání téže skutečnosti ve prospěch či neprospěch pachatele. Zákaz dvojího přičítání se však uplatní při posuzování téhož trestného činu.

4.1.1. Nepodmíněný trest odnětí svobody

Nepodmíněný trest odnětí svobody je svou povahou trestem univerzálním, je možné ho uložit za každý trestný čin uvedený ve zvláštní části TrZ. Přichází na řadu v případech, kdy k potrestání pachatele nepostačuje uložení trestu odnětí svobody s podmíněným odkladem nebo jiných alternativních trestů. Pro pachatele zabití je nejprísnejší sankcí. Důvodem je zásah do jeho základních práv a svobod omezením pachatelova pobytu na svobodě. Je povinen nastoupit k výkonu trestu do věznice. Výkon trestu není zakotven v TrZ, ale je prováděn podle zvláštních předpisů¹²⁹. Podle závažnosti trestného činu se nově rozlišují pouze dva druhy věznic – s ostrahou a se zvýšenou ostrahou. Věznice s dohledem a dozorem se s účinností zákona č. 58/2017 Sb. od 1. 10. 2017 ruší. Trest odnětí svobody za zabití je tedy vykonáván ve věznici s ostrahou nebo se zvýšenou ostrahou.

Při stanovování výše výměry trestu odnětí svobody se soudce musí řídit zásadami pro ukládání trestů. V běžných případech se bude výměra trestu pohybovat v mezích stanovených v § 141 TZ – od tří do deseti let nebo od pěti do patnácti let. Ve výjimečných případech však může soud snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici stanovené trestní sazby stanovené v TrZ. Zpravidla v situacích, kdy je stanovená trestní sazba pro pachatele nepřiměřeně přísná a nápravy pachatele lze dosáhnout trestem kratšího trvání.¹³⁰

---

¹²⁷ § 31 odst. 1. ZSVM

¹²⁸ § 39 odst. 1 TrZ.

¹²⁹ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody.

¹³⁰ § 58 odst. 1 TrZ.

U kvalifikované skutkové podstaty zabití v § 141 odst. 2 TrZ není možné uložit trest odnětí svobody v délce kratší než jeden rok, protože dolní hranice trestní sazby zde činí pět let.¹³¹

Po výkonu dvou třetin uloženého trestu odnětí svobody má pachatel zabití šanci na podmíněné propuštění.¹³² O tom soud rozhodne, pokud ve výkonu trestu svým chováním a plněním povinností prokázal polepšení a lze od něho očekávat, že v budoucnu povede řádný život.¹³³ U zabití je možnost podmíněného propuštění zpřísněná prodloužením doby, po kterou musí být trest vykonáván, než může být pachatel podmíněně propuštěn. Jedná se totiž o nejzávažnější trestný čin proti životu.¹³⁴ Na podmíněné propuštění nemá pachatel automaticky nárok. Rozhodnutí je na úvaze soudu. Ta se samozřejmě musí zakládat na zákonných důvodech a ctít právo na svobodný proces. Pakliže soud rozhodne o podmíněném propuštění pachatele, stanoví mu zkušební dobu v rozmezí od jednoho roku do sedmi let. Ve zkušební době může být nad pachatelem vysloven dohled včetně uložení přiměřených opatření a povinností,¹³⁵ aby vedl řádný život.¹³⁶

4.1.2. Podmíněný trest odnětí svobody

Podmíněný trest odnětí svobody je samostatným trestem a zároveň mírnější variantou k trestu odnětí svobody nepodmíněnému. TrZ rozlišuje podmíněný trest odnětí svobody a jeho přísnější variantu podmíněný trest odnětí svobody s dohledem. U všech trestných činů, zabití nevyjímaje, je možné pachateli podmíněně odložit výkon trestu pouze v případech, kdy jeho výše nepřekročí tři léta. Mimo to musí mít soud důvodně za to, že vzhledem k osobě a poměrům pachatele, zejména s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu, prostředí, ve kterém žije a pracuje a k okolnostem případu, není třeba výkonu trestu, kterým by se působilo na vedení řádného života.¹³⁷ Tento druh trestu je tedy možné ukládat u zabití, nebude-li výše trestu přesahovat tři léta. Uvedené platí i pro případy, u nichž došlo k aplikaci zmírňovacích ustanovení.

Rozhodne-li soud o podmíněném odsouzení, zůstává pachatel na svobodě. V této fázi však na něj není dostatečně výchovně působeno, což je potřeba. Proto se stanoví zároveň zkušební doba. Ta počíná běžet právní mocí rozsudku a její délka bude stanovena v rozmezí jednoho roku až pěti let, podle okolností případu.¹³⁸ K tomu může soud pachateli uložit

---

¹³¹ § 58 odst. 3 písm. c) TrZ.

¹³² § 88 odst. 4 TrZ.

¹³³ § 88 odst. 1 TrZ.

¹³⁴ PŮRY, F. In ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník I...*, s. 1088.

¹³⁵ § 48 odst. 4 TrZ.

¹³⁶ K procesu podmíněného propuštění viz. § 331 až 333a TŘ.

¹³⁷ § 81 odst. 1 TrZ

¹³⁸ § 82 odst. 1 TrZ.

přiměřené povinnosti, aby vedl řádný život. Tyto povinnosti jsou stanoveny v § 48 odst. 4 TrZ. Účelem zkušební doby je jednak uvedené výchovné působení, dále pak se během ní zjistí případná nutnost působit na pachatele nepodmíněným trestem, jakožto poslední možnou variantou. Vždy je snaha docílit potrestání pachatele mírnějšími prostředky, pokud to situace dovoluje.

Během zkušební doby se pachatel buď osvědčí anebo neosvědčí. Podle toho budou nastupovat odlišné následky. Při neosvědčení se existuje více možností. Buďto může být podmíněné odsouzení ponecháno v platnosti za současného stanovení dohledu, přiměřeného prodloužení zkušební doby nebo uložením přiměřených omezení.¹³⁹ Není-li postačující toto mírnější řešení, může soud přistoupit k výkonu trestu odnětí svobody a stanovit způsob jeho výkonu.¹⁴⁰ Naopak u pachatele, vedoucího řádný život, který vyhověl uloženým podmínkám, soud po uplynutí zkušební doby rozhodne o tom, že se osvědčil. Nerozhodne-li o něm do jednoho roku od skončení zkušební doby, aniž by na tom měl pachatel vinu, vzniká zákonná fikce, že se osvědčil.¹⁴¹ Na pachatele se v takových případech hledí, jako by nebyl odsouzen.¹⁴²

Jak jsem již zmínila výše, vedle podmíněného odsouzení v § 81 až § 83 TrZ existuje i jeho přísnější varianta. Je jím podmíněné odsouzení s dohledem. Tento institut se využívá, je-li nutné zvýšené sledování a kontrola chování pachatele. Zároveň se mu dohledem poskytuje potřebná pomoc a péče během zkušební doby. O realizaci se stará Probační a mediační služba.

4.2. Ochranná opatření – ochranné léčení a zabezpečovací detence

Ochranná opatření jsou trestní sankcí rozdílnou od trestu. Podle § 98 odst. 1 TrZ se jedná o ochranné léčení, zabezpečovací detenci, zabránění věci, zabránění části majetku a ochrannou výchovu, která je jako jediná upravena v ZSVM, protože se jedná o institut týkající se soudnictví ve věcech mládeže. V této podkapitole se zaměřuji na ochranné léčení a zabezpečovací detenci.

U ochranného léčení a zabezpečovací detence, na rozdíl od zbylých druhů ochranných opatření, existují případy, kdy TrZ¹⁴³ ukládá soudu povinnost tato ochranná opatření uložit. Vše závisí na duševním stavu pachatele. Pokud není v tomto směru „indisponován“ např. zmenšenou přičetností, jedná se ve většině případů o situace, na které pomýšlí § 99 odst. 2 písm. b) a § 100 odst. 2 písm. b) TrZ. Pachatelé se totiž v mnohých případech dopouštějí takto

---

¹³⁹ § 83 odst. 2 TrZ.

¹⁴⁰ § 83 odst. 1 TrZ.

¹⁴¹ § 83 odst. 3 TrZ.

¹⁴² § 83 odst. 4 TrZ.

¹⁴³ § 99 a § 100 TrZ.

závažné trestné činnosti pod vlivem alkoholu či omamných nebo psychotropních látek. S tím úzce souvisí možnost uložit ochranné opatření samostatně, popř. vedle trestu – většinou nepodmíněného odnětí svobody. Domnívám se tedy, že v případě zabití připadá v úvahu možnost uložení ochranného opatření současně s uložením trestu, vzhledem k vážnosti situace a osobě obviněného.

Ochranné léčení a zabezpečovací detenci nelze uložit vedle sebe. Obě ochranná opatření směřují ke stejnému výsledku, avšak odlišným postupem.¹⁴⁴ Jedná se o trestní sankce, které stejně jako u trestů zasahují do osobní svobody pachatele.

4.2.1. Ochranné léčení

Účelem ochranného léčení je léčba pachatele a zároveň ochrana společnosti, je-li pro své okolí nebezpečný. TrZ rozlišuje případy, ve kterých má soud povinnost ochranné léčení uložit vždy a případy, kdy je takové uložení čistě na jeho úvaze. U zabití bude povinně aplikováno v případech, kdy pachatel jednal ve stavu zmenšené přičetnosti a soud vzhledem k jeho zdravotnímu stavu dospěje k závěru, že uložení ochranného léčení za současného snížení trestu pod dolní hranici trestní sazby bude dosaženo účelu trestu.¹⁴⁵ Fakultativně může být uloženo ochranné léčení za situace, kdy pachatel spáchal zabití ve stavu vyvolaném duševní poruchou a zároveň je jeho pobyt na svobodě nebezpečný.¹⁴⁶ V poslední řadě je možné ochranné léčení uložit pachateli, který jednal pod vlivem návykové látky.¹⁴⁷ Ochranné léčení nařizuje předseda senátu podle § 351 odst. 1 TR.

Při ukládání ochranného léčení má soud na výběr z několika forem (např. psychiatrické, sexuologické, protialkoholní, protitoxikomanické). Podle okolností každého případu může volit buďto formu jedinou nebo je může kombinovat podle potřeby.¹⁴⁸ V tomto směru nemá soud stanoveny limity. Aby ochranné léčení plnilo svůj účel, musí být zvolen vždy ten nejlepší způsob, kterým je možno dosáhnout požadovaného výsledku.

Ukládá-li soud ochranné léčení, musí také ve výroku rozhodnutí stanovit způsob jeho výkonu. Z hlediska formy nabízí TrZ v § 99 odst. 4 ochranné léčení ambulantní nebo ústavní. V českém zdravotním systému neexistují specializované ústavy, které by se zabývaly pouze ochranným léčením. Jeho výkon probíhá v psychiatrických léčebnách nebo ambulancích.¹⁴⁹

---

¹⁴⁴ § 98 odst. 3 TrZ.

¹⁴⁵ § 40 odst. 2, § 99 odst. 1 TrZ.

¹⁴⁶ § 99 odst. 2 písm. a) TrZ.

¹⁴⁷ § 99 odst. 2 TrZ.

¹⁴⁸ ŠTEFAN, J., HLADÍK, J., ADÁMEK, T. In ŠTEFAN, J., HLADÍK, J. a kol. *Soudní lékařství a jeho moderní trendy*. Praha: Grada, 2012, s. 161.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 162.

Při výběru hraje důležitou roli znalecký posudek o duševním stavu pachatele. Soud přihlíží k povaze nemoci, kterou pachatel trpí (např. psychóza, nervová nemoc, závislost apod.). V případě, že soud ve výroku rozhodnutí stanoví ochranné léčení formou ústavní, znamená to podstatné omezení osobní svobody pachatele, z důvodu jeho umístění do léčebného ústavu. Často jím je psychiatrická léčebna. U pachatele ve výkonu trestu jím může být i zdravotnické oddělení věznice. Z toho plyne, že pachatel může ochranné léčení vykonávat ve výkonu trestu, ale také i před jeho započítáním nebo po jeho ukončení. Vždy záleží na okolnostech případu.¹⁵⁰ Naopak u ochranného léčení ambulantní formou pachatel pravidelně dochází k odbornému lékaři. Je zjevné, že forma ambulantní je mírnějším zásahem do svobody pachatele. Ten není držen v léčebném zařízení a k lékaři dochází ze svého domova. Z toho důvodu je ambulantní forma ukládána u méně závažných případů zabití, kdy je pachatel podmíněně odsouzen, tedy ponechán na svobodě, uvědomuje si závažnost situace a má snahu spolupracovat. Bez toho, že bude docházet disciplinovaně k lékaři, není možné tuto formu ochranného opatření realizovat. Z povahy choroby a vzhledem k léčebným možnostem musí být zřejmé, že účelu léčení bude dosaženo i pokud bude pachatel na svobodě. U nepodmíněného trestu odnětí svobody tato forma ochranného léčení během výkonu možná nebude a při přítomnosti zdravotnického oddělení ve věznici bude vykonáváno přímo v ní. Formu ochranného léčení je možné v jeho průběhu měnit podle situace, např. s ohledem na zdravotní stav pachatele, jeho součinnost apod. Nejčastějším důvodem pro změnu formy ochranného léčení je úspěšnost léčby a disciplína pachatele. Jelikož se jedná o důležité posouzení, je dáno výhradně soudům.

Délka ochranného léčení se nestanovuje na určitou dobu. Vždy trvá tak dlouho, jak to vyžaduje jeho účel, nejdéle však dva roky. Pokud je i po uplynutí této doby potřeba pokračovat v léčbě, rozhodne soud o jejím prodloužení ještě před jejím uplynutím. Prodloužit dobu ochranné léčby je možné i opakovaně, vždy však nejdéle na dobu dvou let. V opačném případě se rozhodně o propuštění z ochranného léčení.¹⁵¹

4.2.2. Zabezpečovací detence

Zabezpečovací detence je druhem ochranného opatření. Používá se subsidiárně k ochrannému léčení v případech vyžadujících vyšší ochranu společnosti, kterou by nebylo schopno zajistit. Má léčebně působit na osoby, které vzhledem k duševní poruše, kterou trpí, mohou být velice nebezpečné svému okolí i celé společnosti. Zabezpečovací detence se provádí v ústavu se zvláštní ostrahou a léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými,

---

¹⁵⁰ ŠÁMAL, P. In ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník I...*, s. 1164-1165.

¹⁵¹ § 99 odst. 6 TrZ.

rehabilitačními a činnostními programy.¹⁵² Tato zařízení spravuje VSČR a jsou zřízena v Brně a Opavě.

Totožně jako u ochranného léčení zavádí TrZ obligatorní a fakultativní ukládání zabezpečovací detence. Pro účely zabití bude soud povinen uložit zabezpečovací detenci za současného upuštění od potrestání u pachatele jednajícího ve stavu zmenšené přičetnosti nebo ve stavu vyvolaném duševní poruchou, nelze-li očekávat, že by uložení ochranného léčení s ohledem na povahu duševní poruchy a možnostem působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti. Zároveň má soud za to, že zabezpečovací detence zajistí ochranu společnosti lépe než trest.¹⁵³ Fakultativně se zabezpečovací detence ukládá u pachatele jednajícího ve stavu vyvolaném duševní poruchou, jehož pobyt na svobodě je nebezpečný a není možné očekávat, že by vzhledem k povaze duševní poruchy a možnostem působení na pachatele bylo uložení ochranného léčení postačující. Dále u pachatele oddávajícího se zneužívání návykových látek, který znovu spáchal zločin, ačkoli byl pro zločin spáchaný pod vlivem návykové látky nebo v souvislosti s jejím zneužíváním odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nejméně na dvě léta a nelze očekávat, že by ochrany společnosti bylo možné dosáhnout uložením ochranného léčení. To vše s přihlédnutím k postoji pachatele k ochrannému léčení.¹⁵⁴

I u zabezpečovací detence připadá v úvahu její přeměna na ochranné léčení, dovolují-li to okolnosti případu.¹⁵⁵ Trvání stejně jako u ochranného léčení není přesně určeno. Trvá, dokud je to potřeba k ochraně společnosti. Soud ale minimálně jednou za dvanáct měsíců (u mladistvých jednou za šest měsíců) přezkoumává důvodu pro její trvání.¹⁵⁶

4.3. Přehled uložených sankcí mezi roky 2010-2014

V souvislosti s tématem trestních sankcí jsem se rozhodla nahlédnout do dostupných statistických ročenek kriminality MS ČR z let 2010-2014, které jsou uveřejněny na webových stránkách. Mým cílem bylo zhodnotit, jaké trestní sankce byly odsouzeným uloženy. Zjistila jsem, že za tyto léta bylo za zabití pravomocně odsouzeno 26 osob. Z celkových 26 odsouzených bylo 5 žen a 21 mužů.¹⁵⁷ Všem odsouzeným byl uložen jako hlavní sankce trest odnětí svobody. V 16 případech byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody a v 10 případech trest odnětí svobody s podmíněným odkladem. Vedle trestu odnětí svobody

---

¹⁵² ŠTEFAN, J., HLADÍK, J., ADÁMEK, T. In ŠTEFAN, J., HLADÍK, J. a kol. *Soudní lékařství...*, s. 162.

¹⁵³ § 47 odst. 2 TZ, § 100 odst. 1 TrZ.

¹⁵⁴ § 100 odst. 2 písm. a), b) TrZ.

¹⁵⁵ § 100 odst. 6 TrZ.

¹⁵⁶ § 100 odst. 5 TrZ.

¹⁵⁷ Graf č. 2.

byla v 9 případech uložena vedlejší sankce – jedenkrát trest zákazu činnosti a osmkrát „jiný trest“, kterým se pro účely ročenky rozumí – ztráta čestných titulů a vyznamenání, ztráta vojenské hodnosti, propadnutí majetku, propadnutí věci, vyhoštění nebo zákaz pobytu.¹⁵⁸ Pokud jde o ochranná opatření, ta byla ukládána sporadicky, celkem pouze ve 3 případech zabránění věci.¹⁵⁹

Z uvedených dat bohužel nemohu vyvozovat žádné bližší závěry, protože zkoumaný vzorek je malý a jak je patrné i z grafického znázornění v Grafu č. 1, nelze jednoznačně vyvodit relevantní závěr ohledně ukládaných trestů a délky jejich trvání v jednotlivých případech.

---

¹⁵⁸ Tabulka č. 2.

¹⁵⁹ Tabulka č. 3.

5. (Bez)trestnost přípravy

V předchozí kapitole jsem se zmínila o tom, že zabití se řadí do kategorie zvláště závažných zločinů. Pokládám si otázku, proč TrZ nezavádí i trestnost přípravy. A zda by nebylo na místě přípravu trestat.

Aby byla jakákoli příprava trestná, musí směřovat ke spáchání zvláště závažného zločinu a TrZ její trestnost musí výslovně stanovit. Zároveň nesmí jednání dosáhnout stádia pokusu nebo dokonání. Pro úplnost, pokus je po přípravě dalším vývojovým stádiem trestné činnosti, při které jednání pachatele bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu, jenž má v úmyslu spáchat, avšak k jeho dokonání nedojde¹⁶⁰. O dokonaném zabití lze hovořit ve chvíli, kdy pachatel svým jednáním naplnil všechny znaky jeho skutkové podstaty. Pokud dojde k dokonání trestného činu, nepřipadají v úvahu stádia přípravy a pokusu.

Jedním z důvodů, proč zákonodárce přípravu netrestá, by mohl být výklad znaků skutkové podstaty zabití. Touto problematikou jsem se zabývala v podkapitole 2.4. Její znění by tak připouštělo případy afektivního jednání, ve kterém se nenalézá prostor pro stádium přípravy, vzhledem k jejich rychlému průběhu. Jak jsem ale uvedla ve zmíněné podkapitole, tento výklad nepovažuji za správný a ani judikatura se k němu nepřiklonila. Při jednání v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného je podle mého názoru pravděpodobné, že stádium přípravy proběhne. Stačí si vzpomenout na týrané osoby, které poškozeného usmrtily ve spánku nebo podáním jedu. Proto mne napadá, že zákonodárce mohl její zakotvení jednoduše opomenout. V návrhu TrZ totiž byla původně stanovena odlišná horní hranice trestní sazby, v rozmezí od tří do osmi let. Mělo se jednat o zločin u kterého příprava není trestná. Každopádně ještě před účinností TrZ byla horní hranice trestní sazby zvýšena na deset let a zabití se tak ocitlo v kategorii zvláště závažných zločinů.

Další variantou mohou být okolnosti, které pachatele vedly ke spáchání činu. Takový přístup se mi příliš nezamlouvá. Jedná se sice o privilegovanou skutkovou podstatu, ale je na místě si uvědomit, že se jedná o trestný čin proti životu. Stále jde o nejcennější hodnotu, kterou TrZ chrání. Okolnosti, které pachatele podnítily ze společenského hlediska lze do určité míry pochopit, hledět na něj shovívavěji. Nelze ale přehlížet fakt, že pachatel si musel své kroky předem promyslet, zvážit následky, které svým jednáním způsobí. Pachatel je často zároveň i obětí, což je nepochybně špatné. Podle mého názoru však v dnešní době existují účinné možnosti obrany, které poskytuje stát a různé neziskové organizace zabývající se např. pomocí obětí domácího násilí. Konkrétně u děletrvajících případů fyzického a psychického násilí má

---

¹⁶⁰ § 21 odst. 1 TrZ.

oběť možnost obrátit se na policii, různé organizace poskytující azyl apod. Ačkoli jsou oběti týrání ve velice složité, špatně snesitelné situaci, není možné je ospravedlňovat až do takové míry, kdy například nebudou trestány za přípravu k usmrcení člověka jenom v důsledku toho, že jejich jednání bylo překaženo ve stádiu, než se o trestný čin pokusily. Stále zde píše o jednání, které směřuje k dokonání trestného činu – k usmrcení. Týraná osoba se v mnoha případech bojí vyhledat pomoc, ale není možné brát úlohu zákona do svých rukou.

Pokud si představím dopad beztrestnosti do sféry trestního práva procesního, vznikne podle mého názoru nelogická situace. Z podnětu určité osoby nemůže OČTŘ učinit závěr, že se v daném případě jedná o neškodnou situaci. Policejní orgán proto zahájí šetření k odhalení skutečností, které nasvědčují spáchání trestného činu.¹⁶¹ V praxi je složitým úkolem posoudit, zda jednání pachatele naplňuje skutkovou podstatu vraždy nebo naopak zabití. A jelikož příprava vraždy je trestným činem, domnívám se, že celá situace může vést až k podání obžaloby státním zástupcem. Ať již dojde ke kvalifikaci přípravy zabití v jakémkoli stádiu, OČTŘ zůstane v takovém případě dále nečinným, protože taková příprava není trestná. To má důsledky i na hospodárnost řízení.

V souvislosti s přípravou zabití mě zaráží úprava nepřekažení trestného činu v § 367 odst. 1 TrZ. V případě, že se někdo hodnověrným způsobem dozví o přípravě nebo páčání zabití a nezakročí k jeho odvrácení, dopouští se trestného činu. V důsledku to znamená potrestání za nepřekažení trestného činu ve fázi přípravy, jehož příprava sama trestná není. Má tedy dojít k potrestání za nezakročení proti jednání, které samo není trestným činem. Trestný čin lze překazit také ohlášením orgánům v § 367 odst. 3 TrZ. Jaké důsledky ohlášení může mít jsem rozebírala výše. Osobně souhlasím s trestností nepřekažení zabití již ve fázi přípravy. Aby ale ustanovení bylo smysluplné a v praxi účinné, navrhuji, aby TrZ zakotvil trestnost přípravy zabití. Zároveň navrhuji, aby do § 368 odst. 1 TrZ byla zakotvena i trestnost neohlášení zabití. Z důvodů uvedených v této kapitole nevidím příčinu, proč by neohlášení zabití mělo být beztrestné. Podle mého názoru je u zabití takové ustanovení efektivní. Brání tomu, aby byly zatajovány případy usmrcení, ke kterým sice došlo z do jisté míry pochopitelných příčin, ale stále není možné opomíjet, že jde o zbavení lidského života. Závěrem bych dodala, že podle § 368 odst. 1 TrZ je neohlášení trestného činu těžkého ublížení na zdraví trestné. Tím spíše by mělo být do výčtu přiřazen i trestný čin zabití.

---

¹⁶¹ § 158 odst. 1 TrZ.

Závěr

Trestný čin zabití, jež jsem si zvolila jako téma diplomové práce, hodnotím jako velmi pozitivní přínos do českého trestního práva. Kromě toho, že se jedná o velice zajímavou problematiku, mě k volbě také vedla absence zdrojů, věnujících se zabití. Samozřejmě existují publikace zabývající se tímto činem s rozбором sporných otázek, které právní úprava nabízí. Ve většině případů ale nelze nalézt návrh jejich řešení. Proto jsem si kladla za úkol zhodnocení zabití. Mou hlavní otázkou bylo zjistit, zda je právní úprava tohoto trestného činu v praxi dostatečná a efektivní. K dosažení cíle jsem využila metodu popisnou, komparační a analytickou.

V první kapitole jsem nahlédla do minulosti, konkrétně do úpravy TZ, protože zabití neznal. Neexistovala privilegovaná skutková podstata, pod kterou bylo možné podřadit případy úmyslných usmrcení vyznačující se svou nižší typovou společenskou nebezpečností. Proto bylo pachatelovo jednání kvalifikováno jako vražda. Bylo to problematické hned z několika důvodů. V první řadě pro pachatele platilo stejné rozmezí trestní sazby jako pro úmyslná usmrcení, jež se nevyznačovala žádnými omluvitelnými pohnutkami, za druhé bylo toto řešení kritizováno z důvodu stigmatizace pachatele jako „vraha“. Příklady této kritiky jsou názory Zapletala¹⁶², Gřivny¹⁶³ nebo Musila¹⁶⁴. Tito odborníci volali po zakotvení skutkové podstaty, která by pod sebe byla schopna podřadit právě případy úmyslných usmrcení vyznačujících se onou nižší typovou nebezpečností. TZ nabízel dvě možná řešení pro tyto specifické případy. Prvním z nich bylo mimořádné snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby podle § 40 TZ. Druhou možností bylo zmírňující § 88 TZ, které soudci dávalo možnost uvážit stupeň typové nebezpečnosti pro společnost a v případě, kdy by jednání pachatele mělo naplňovat kvalifikovanou podstatu vraždy, podle tehdejšího § 219 odst. 2 TZ (jednalo by se o naplnění některého znaku § 141 odst. 2 TrZ) mohl případ posoudit mírněji a pachateli uložit trest podle základní skutkové podstaty vraždy v § 219 odst. 1 TZ. Tím pádem umožnil i případné využití mimořádného snížení a trest pro pachatele rázem nebyl tak přísný jako například pro pachatele brutálních vražd, kde se jednání pohybuje v naprosto odlišných intencích. Uznala jsem za vhodné v této kapitole uvést konkrétní případ sp. zn. 52T 5/2009, vztahující se k uvedené problematice, který je přílohou této práce. Při praxi na KS v Ústí nad Labem – pobočka Liberec jsem se setkala se zajímavou kauzou pachatelky, která pobodala svého manžela, který

---

¹⁶² ZAPLETAL, J. *Úmyslná usmrcení...*, s. 111.

¹⁶³ GŘIVNA, J. Privilegované skutkové podstaty de lege lata a de lege ferenda. *Trestní právo*, 2003, roč. 8, č. 6, s. 7.

¹⁶⁴ MUSIL, J. Český trestní zákon potřebuje diferenciovanější skutkovou podstatu úmyslného usmrcení. *Trestní právo*, 2004, roč. 9, č. 10, s. 14.

ji hrubě fyzicky napadnul. Pachatelka byla za účinnosti TZ odsouzena pro pokus vraždy podle § 219 odst. 1. Soudce správně určil, že jednání pachatelky bylo způsobeno agresivním útokem jejího manžela a správně dospěl k závěru o mimořádném snížení trestu odnětí svobody za jeho současného podmíněného odložení. O správnosti tohoto postupu mě utvrdil i fakt, že vrchní státní zástupkyně vzala zpět odvolání, které bylo ve věci v neprospěch obžalované podáno.

Kapitola druhá popisuje jednotlivé znaky skutkové podstaty zabití. Velkou pozornost jsem věnovala subjektivní stránce, která je klíčová pro odlišení od vraždy. Pachatel se činu dopouští buďto ve stavu silného rozrušení, pro něž je charakteristický určitý stupeň omluvitelnosti nebo v důsledku tzv. provokace. Důležitou roli jsem přikládala judikatuře se zabitím související. Uváděla jsem případy, kdy především NS judikoval, že není možné, aby se jednalo o tyto polehčující znaky. Zabývám se v ní i výzkumnou otázkou, kterou jsem si pokládala. *Je výčet polehčujících znaků skutkové podstaty zabití dostatečně efektivní?* V tomto případě se naplnila má hypotéza, že výčet polehčujících znaků je efektivní. K tomuto názoru mne přivedlo především studium uvedené judikatury, ve které jsem měla možnost spatřit rozmanité případy lidského jednání. Dále také různé formy emocí, které mohou vést pachatele k různým reakcím, za kterých je možné naplnit skutkovou podstatu zabití. Proto považuji její znění za správné. V této souvislosti jsem také uvedla případy krádeže nebo žárlivosti, protože existují názory, podle kterých by mohlo být přípustné posoudit usmrcení v jejich důsledku jako zabití. V obecné rovině podle mého názoru není možné tyto objekty stavět na stejnou úroveň jako lidský život. U krádeže majetku jsem však s přihlédnutím k judikatuře a odborné literatuře polemizovala o krajních možnostech, za kterých by bylo možné o jeho aplikaci uvažovat. U stavu žárlivosti jsem zásadně proti takové kvalifikaci, protože tento stav nepovažuji za omluvitelný ve smyslu skutkové podstaty zabití. Věnovala jsem se také problematice usmrcení na žádost, u které Hořák¹⁶⁵ a Doležal¹⁶⁶ připouští možnost aplikace zabití, avšak spíše se přiklánějí k názoru, že bude nutné, aby pachatel jednal v silném rozrušení způsobeném náhlým podnětem. Rovněž jsem se zabývala znaky kvalifikovanými v § 141 odst. 2 TrZ. Provedla jsem jejich porovnání s kvalifikovanou skutkovou podstatou vraždy v § 140 odst. 3 TrZ.

Třetí kapitolu jsem věnovala významu znaleckého posudku u zabití. Posouzení stavu silného rozrušení mající omluvitelný charakter je právní otázkou. Setkala jsem se však s názorem, aby tato otázka spadala do kompetence soudního znalce. V této kapitole jsem se proto zabývala tím, jaký vliv by takové přenesení mělo na ústavní zásady (*iura novit curia* a zákonného soudce).

---

¹⁶⁵ HOŘÁK, J. *Trestněprávní a kriminologické aspekty...*, s. 207.

¹⁶⁶ DOLEŽAL, A. *Eutanazie...*, s. 221-222.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na ukládání trestních sankcí. Provedla jsem v ní rozbor možných trestů a ochranných opatření připadající v úvahu pro spravedlivé potrestání pachatele. Z kategorie trestů se konkrétně jednalo o nepodmíněný trest odnětí svobody. Dále podmíněné odložení trestu odnětí svobody a v poslední řadě jeho přísnější alternativa – podmíněné odložení trestu odnětí svobody s dohledem. Z ochranných opatření jsem jako možné sankce uvedla ochranné léčení a zabezpečovací detenci.

Poslední pátou kapitolu jsem záměrně ponechala celou pro problematiku beztrestnosti přípravy k zabití. Zodpovídám v ní svou výzkumnou otázku. *Je vhodné, že je příprava k zabití beztrestná?* Dospěla jsem k názoru, že trestnost přípravy by do TrZ měla být zakotvena. K výsledku mne vedl především význam lidského života jako objektu, který trestný čin chrání a v další řadě také trestnost nepřekážení zabití v § 367 odst. 3 TrZ, už ve formě přípravy. Jde o případ trestného činu za neohlášení jednání, které samo trestné není. V této souvislosti jsem narazila rovněž na vynechání skutkové podstaty zabití v § 368 odst. 1 TrZ, neohlášení trestného činu. I zde jsem se přiklonila k zakotvení trestného činu zabití do této skutkové podstaty. Opět s ohledem na význam objektu a také procesní důsledky, které beztrestnost přípravy může v praxi způsobit.

Zakotvení zabití hodnotím jako správné rozhodnutí zákonodárce. Lze konstatovat, že právní úprava trestného činu zabití je na jednu stranu zdařilá a znamená pro české trestní právo pozitivní přínos. Na druhou stranu obsahuje nedostatky, jimiž jsou beztrestnost přípravy a neohlášení trestného činu zabití. Tyto nedostatky by měly být napraveny zakotvením v TrZ.

Přílohy

Tabulka č. 1: Počet odsouzených osob v letech 2010-2014¹⁶⁷

Odsouzené osoby	Roky				
	2010	2011	2012	2013	2014
Muži	2	7	4	3	5
Ženy	2	2	0	1	0
Celkem	4	9	4	4	5

Tabulka č. 2: Uložené sankce v letech 2010-2014¹⁶⁸

Uložené sankce		Roky				
		2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní sankce	TOS nepodmíněně	3	7	3	1	2
	TOS podmíněně	1	2	1	3	3
Vedlejší sankce	Peněžitý trest	0	0	0	0	0
	Zákaz činnosti	1	0	0	0	0
	Jiný trest	1	3	1	3	0

Tabulka č. 3: Uložení ochranná opatření v letech 2010-2014¹⁶⁹

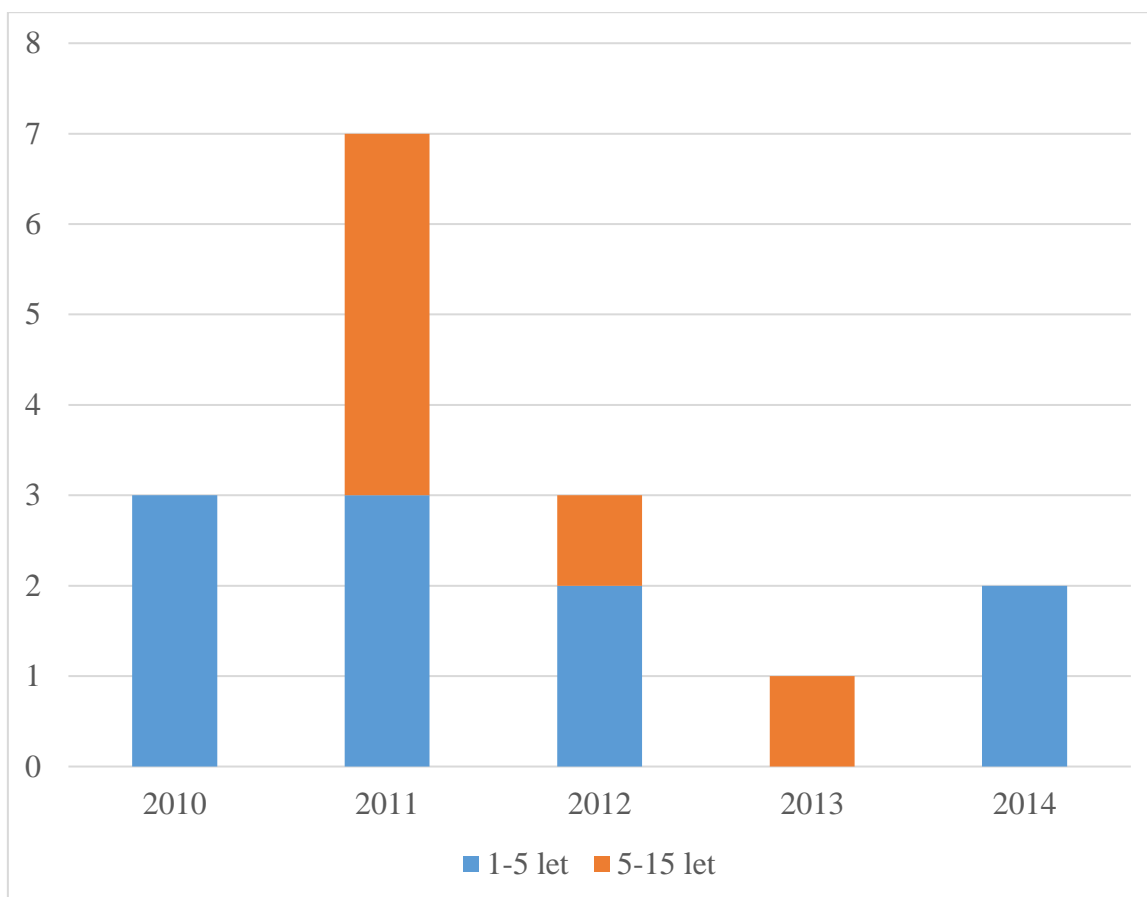
Ochranná patření	Roky				
	2010	2011	2012	2013	2014
Ochranné léčení	0	0	0	0	0
Zabezpečovací detence	0	0	0	0	0
Zabrání věci	0	0	0	1	2
Ochranná výchova	0	0	0	0	0

¹⁶⁷ Použitá data pocházejí ze Statistických ročenek kriminality Ministerstva spravedlnosti České republiky [online], www.justice.cz, [cit. 20. září 2017], dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>.

¹⁶⁸ Použitá data pocházejí ze Statistických ročenek kriminality Ministerstva spravedlnosti České republiky [online], www.justice.cz, [cit. 20. září 2017], dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>.

¹⁶⁹ Použitá data pocházejí ze Statistických ročenek kriminality Ministerstva spravedlnosti České republiky [online], www.justice.cz, [cit. 20. září 2017], dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>.

Graf č. 1: Grafické znázornění délky trvání nepodmíněného trestu odnětí svobody v letech 2010-2014¹⁷⁰

¹⁷⁰ Použitá data pocházejí ze Statistických ročenek kriminality Ministerstva spravedlnosti České republiky [online], www.justice.cz, [cit. 20. září 2017], dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>.

Graf č. 2: Grafické znázornění počtu odsouzených osob na základě pohlaví v letech 2010-2014¹⁷¹

¹⁷¹ Použitá data pocházejí ze Statistických ročenek kriminality Ministerstva spravedlnosti České republiky [online], www.justice.cz, [cit. 20. září 2017], dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>.

**Příloha č. 1: Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka
v Liberci ze dne 1. 10. 2009, sp. zn. 52 T 5/2009**

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci rozhodl v hlavním líčení konaném dne 1. října 2009 v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Evy Drahotové a přísedících Libuše Havlové a Šárky Doležalové, **t a k t o :**

Obžalovaná

██████████,

roz. ██████████, nar. ██████████ v Liberci, bez zaměstnání, trvale bytem Lučany nad Nisou
čp. ██████████, Jablonec n/N

j e v i n n a,

ž e

v Jablonci nad Nisou dne 22.6.2008 v přesně nezjištěné době kolem 04,00 hodin ve společném bytě v ulici Mánesova čp. 56 po návratu z diskotéky, kde požívali alkoholické nápoje, takže měla v krvi nejméně 1,03 g/kg alkoholu, poté, co již s poškozeným manželem ██████████, nar. ██████████, který měl v krvi přibližně 1,08 g/kg alkoholu, leželi v obývacím pokoji na rozložené sedací soupravě, došlo mezi nimi z důvodu vzájemné žárlivosti ke slovní hádce, která vyústila ve fyzické napadení obžalované poškozeným, který si na ni obkročmo sedl, škrtil ji a opakovaně udeřil do obličeje, čemuž se bránila, a přitom jí způsobil vícečetné podkožní krevní výrony na boční ploše krku vlevo, na levé tváři a čele a povrchní oděrky na bradě vpravo a na boční ploše krku vpravo bez nutnosti ošetření, nato ji

odtáhl za vlasy do kuchyně, kde ji kopl do břicha, vzal z kuchyňské linky nůž s délkou čepele 20 cm, přiložil jí ho ke krku se slovy „už tady bude klid nebo to špatně dopadne“, nůž položil zpět na kuchyňskou linku a chtěl odejít, nato však obžalovaná zareagovala tak, že vzápětí v nestřežené chvíli uchopila tento a další stejně velký kuchyňský nůž s užší čepelí a poškozeného, který před ní couval zpět do obývacího pokoje, přesně nezjištěným způsobem velkou intenzitou opakovaně bodla oběma noži zejména do oblasti hrudníku a dalších částí těla, čímž mu způsobila bodnořeznou ránu na pravém boku v posledním mezižebří délky 2 cm s bodným kanálem pronikajícím do pravého jaterního laloku s defektem v jaterní tkáni 5x1,2 cm a do pravé pohrudniční dutiny s pneumotoraxem vpravo a nevelkým krvácením do břišní dutiny, bodnou ránu nad horní částí hrudní kosti vlevo od střední čáry pronikající ke kosti s její tříštivou zlomeninou bez průniku čepele do pohrudniční dutiny, šikmo uloženou povrchní řeznou ránu nad horní částí hrudní kosti délky 7 cm, dvě bodnořezná poranění na levé paži délky 3 a 2 cm pronikající do podkoží a svaloviny, bodnořezné poranění levého předloktí 2 cm pronikající do podkoží a řeznou ránu při základním článku palce pravé ruky délky 2 cm, když jen náhodou v důsledku urgentního specializovaného lékařského zákroku, z popudu obžalované nedošlo u poškozeného ke smrtelnému následku,

t e d y dopustila se jednání pro společnost nebezpečného, které bezprostředně směřovalo k tomu, aby jiného úmyslně usmrtila v úmyslu uvedený trestný čin spáchat, avšak k dokonání trestného činu nedošlo

T í m s p á c h a l a

pokus trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1 tr. zákona k § 219 odst. 1 tr. zákona

a o d s u z u j e s e

podle § 219 odst. 1 tr. zákona, za použití § 40 odst. 1 odst. 4 písm. b) tr. zákona k trestu **odnětí svobody v trvání tří (3) roků.**

Podle § 58 odst. 1 a § 60a odst. 1 tr. zákona se výkon tohoto trestu podmíněně odkládá a zároveň se vyslovuje nad obžalovanou **dohled.**

Podle § 60a odst. 2 tr. zákona se stanoví **zkušební doba v trvání pěti let.**

Podle § 228 odst. 1 tr. řádu je obžalovaná povinna **nahradit** Všeobecné zdravotní pojišťovně ČR, územnímu pracovišti v Jablonci nad Nisou, škodu ve výši 21.679,- Kč.

O d ů v o d n ě n í

Obžalovaná [REDAKCE] v Jablonci nad Nisou dne 22.6.2008 v přesně nezjištěné době kolem 04,00 hodiny ranní ve společném bytě v ulici [REDAKCE] po návratu z diskotéky, kde požívali alkoholické nápoje, takže měla v krvi nejméně 1,03 g/kg alkoholu, poté, co již s poškozeným manželem [REDAKCE], nar. [REDAKCE], který měl v krvi přibližně 1,08 g/kg alkoholu, leželi v obývacím pokoji na rozložené sedací soupravě, došlo mezi nimi z důvodu vzájemné žárlivosti ke slovní hádce. Ta vyústila ve fyzické napadení obžalované poškozeným, který si na ni obkročmo sedl, škrtil ji a opakovaně udeřil do obličeje, čemuž se bránila, a přitom jí způsobil vícečetné podkožní krevní výrony na boční ploše krku vlevo, na levé tváři a čele a povrchní oděrky na bradě vpravo a na boční ploše krku vpravo bez nutnosti ošetření. Poškozený ji poté odtáhl za vlasy do kuchyně, kde obžalovanou kopal do břicha, vzal z kuchyňské linky nůž s délkou čepele 20 cm, přiložil jí ho ke krku se slovy „už tady bude klid nebo to špatně dopadne“ a nůž položil zpět na kuchyňskou linku a chtěl odejít. Nato však obžalovaná zareagovala tím, že vzápětí v nestřežené chvíli uchopila tento a další stejně velký kuchyňský nůž s ušší čepelí a poškozeného, který před ní couval zpět do obývacího pokoje, přesně nezjištěným způsobem velkou intenzitou opakovaně bodla oběma noži zejména do oblasti hrudníku a dalších částí těla, čímž mu způsobil bodnořznou ránu na pravém boku v posledním mezižebří délky 2 cm s bodným kanálem pronikajícím do pravého jaterního laloku s defektem v jaterní tkáni velkým 5x1,2 cm a do pravé pohrudniční dutiny s pneumotoraxem vpravo a nevelkým krvácením do břišní dutiny, bodnou ránu nad horní částí hrudní kosti vlevo od střední čáry pronikající ke kosti s její tříštivou zlomeninou bez průniku čepele do pohrudniční dutiny, šikmo uloženou povrchní řeznou ránu nad horní částí hrudní kosti délky 7 cm, dvě bodnořzná poranění na levé paži délky 3 a 2 cm pronikající do podkoží a svaloviny, bodnořzné poranění levého předloktí 2 cm pronikající do podkoží a řeznou ránu při základním článku palce pravé ruky délky 2 cm. Jen náhodou v důsledku urgentního specializovaného lékařského zákroku z popudu obžalované nedošlo u poškozeného ke smrtelnému následku.

Obžalovaná shodně s poškozených potvrdila, že se nacházeli 22.6.2008 v nočních hodinách ve společném bytě v ulici [REDAKCE], kam se vrátili poté, co byli na diskotéce a kde oba dva požívali alkoholické nápoje. V době, kdy leželi v obývacím pokoji na rozložené sedací soupravě, došlo mezi nimi z důvodu vzájemné žárlivosti ke slovní hádce. Byl to první poškozený, který fyzicky napadl obžalovanou, přičemž v popisu tohoto útoku se poškozený ve svých výpovědích liší, když v přípravném řízení při prvním výsledku uvedl, že v obývacím pokoji se pouze hádali, poté, když byli v kuchyni, se vzájemně začali rukama postrkovat a fackovat, manželka však dále reagovala tak, že ze sklenice na kuchyňské lince, kam dávají nádobí odkapat, vzala jeden z kuchyňských nožů, obrátila se na něho, jemu došlo, že by ho mohla bodnout, proto se snažil pravou rukou chytit čepel, a tak došlo k jeho pořezání na této končetině. Pak ještě zaregistroval, jak manželka s tímto kuchyňským nožem před ním máchá a dále si již na nic nepamatoval. Myslí si však, že i další zranění mu způsobil manželka v kuchyni, on se pak ještě dostal do obývacího pokoje a tam se mu udělalo špatně. Myslí si, že to byla obžalovaná, která zavolala na policii a záchranku. Již při této výpovědi potvrdil, že v minulosti se jednou stalo, že ho manželka napadla nožem, a to 15.7.2006, byl na ošetření, ale způsob poranění nezveřejnil. Dále v přípravném řízení s odstupem času dne 19.9.2008 vypověděl, že se s manželkou seznámil asi před 4 roky, 31.3.2007 uzavřeli manželství. Již v minulosti se stalo, že se poprali, přisuzuje to požívání alkoholu, bylo to kvůli maličkostem, bili se navzájem, jeden mlátil druhého. Dále však zdůraznil, že po výše uvedeném konfliktu je jejich soužití perfektní, skoro jako před svatbou, nehádají se, vycházejí si vstříc, dělají

vzájemné kompromisy, snaží si pomáhat. V rámci této výpovědi připustil, že byl on první, kdo dal manželce facku, prali se potom navzájem na rozloženém gauči v obývacím pokoji a manželka ho chytila za vlasy a začala tahat, což se mu nelíbilo, tak ji též chytil a odvedl do kuchyně, v kuchyni pustil na zem, něco mu řekla, což ho rozčílilo, tak vzal nůž, dal jí ho ke krku s tím, že už tam bude klid nebo to špatně skončí. Pak nůž položil na kuchyňskou linku a chtěl odejít, to už stála manželka nad ním a držela nůž v ruce. V té chvíli stál zády ke kuchyňské lince a manželka stála čelem k němu, chtěl jí nůž vzít, pořezal se, ona s tím nožem před ním tzv. šaškovala, máchala před sebou, pak utekla do obýváku a on běžel za ní. V obývacím pokoji zjistil, že mu teče krev, a to z pravého boku, to už manželka telefonovala na policii, že ji napadl. Honili se, skončili v ložnici, tam zjistil, že mu teče krev ještě z ruky, pak se skácel, manželka zavolala záchranku, poskytovala mu první pomoc. V rámci této výpovědi potvrdil, že se s manželkou v nemocnici tajně scházeli, podle něho se manželka bránila, a to proto, že jí dal nůž na krk. Setrval na své výpovědi, že on použil pouze jeden kuchyňský nůž, nedokázal vysvětlit, proč i na druhém jsou stopy krve. K rozporům ve výpovědích uvedl, že při té první byl na manželku naštvaný, a tak neřekl vše úplně popravdě s tím, že podrobně vše popsal dne 19.9.2008. Při hlavním líčení poškozený ještě přesněji vysvětlil rozpory ve svých výpovědích, když uvedl, že pokud byl vyslechnut 25.6.2008, tedy pár dní po události, tak byl na manželku naštvaný, veškerou vinu hodil na ni, pak si uvědomil, že by měl říct pravdu, neboť to byl on první, který ji napadl, když přišli z diskotéky, až pak následovaly bodné rány. Párkrát ji uhodil, škrtil ji, dotáhl do kuchyně a tam jí přiložil nůž na krk tak, jak je uvedeno v obžalobě. Potvrdil, že pak nůž položil na kuchyňskou linku a chtěl odejít, nůž však vzala manželka a následovaly ty bodné rány, přešel do obýváku a pak se skácel. Stačil zaregistrovat, že manželka vzala nůž do ruky a že to bylo ještě v kuchyni. Jak uvedl, chtěl odejít, manželka stála před ním s nožem, on necouval, nejdříve šel po noži, čímž si způsobil řeznou ránu na ruce. Dále to ještě doplnil tím, že když jí dával nůž na krk, manželka klečela na zemi zády k němu, pak když položil nůž na linku, manželka vstala, otočila se k němu, stála zády k východu z kuchyně a vzala ten nůž a on šel po něm. Zranění souhlasí tak, jak je uvedeno v obžalobě, byla to manželka, která volala policii a sanitku a poskytovala první pomoc. Po operaci měl bolesti asi 3 dny, propuštěn byl asi po 2-3 týdnech, byl schopen se o sebe postarat, manželka ho chodila do nemocnice navštěvovat, po propuštění se přestěhovali ke tchyni, aby byli spolu, obžalovaná se o něho starala. V současné době zdravotní problémy nemá. I při hlavním líčení vztah s manželkou hodnotil jako dobrý, události si nepřípomínají, nic si nevyčítají. On sám si myslí, že ho manželka pobodala proto, že šlo o reakce na to, co jí udělal on. Potvrdil, že v minulosti se též vzájemně napadli, tak asi 3-5x, způsobili si pohmožděniny, pořád spolu žijí a nejsou v rozvodovém řízení. Nemůže říct, že by ve vztahu byla manželka dominantnější, žárliví jsou oba dva, on s ní chce zůstat, má ji rád, vše si vysvětlili. Byl účasten při vyšetřovacím pokusu a snažil se vše popsat tak, jak se stalo.

Jak již bylo zmíněno, obžalovaná se shodla s poškozeným v tom, že i v minulosti se stalo, že se navzájem pohádali a fyzicky napadali, v tomto případě ho nechtěla zabít, jelikož se bránila jeho napadání. Nejintenzivněji pociťovala skutečnost, že jí manžel dal nůž na krk a řekl něco v tom smyslu, že ji zabije, měla z něho strach, domnívala se, že to myslí vážně. Ten nůž, to bylo vyvrcholení hádky, když jí poškozený škrtil ve chvíli, kdy na ní obkročmo seděl, tak ji několikrát udeřil do obličeje, odtáhl ji za vlasy do kuchyně, kde ji kopl do břicha a přiložil ten kuchyňský nůž na krk. Do břicha ji kopal v kuchyni zepředu, nevzpomíná si již kolikrát, bolelo to. Má za to, že to byl manžel, který otevřel šuplík kuchyňské linky a vytáhl ten předmětný nůž. Za vlasy ji zvedal a nůž jí dal pod krk. Pak si pamatuje, že stáli proti sobě

v kuchyni u linky, ona najednou držela nůž v ruce, byl to ten samý, v té době jistě manžel v ruce žádný nůž neměl, nebyli zraněni. Nožem před sebou máchala, postupovala proti manželovi, který ustupoval. Tak se dostali do obývacího pokoje, ona volala na policii, domnívá se že proto, aby oznámila, že ji manžel napadl, následně se prali, telefon spadl na zem a rozpadl se, ona šla pro telefon do ložnice, to si již manžel stěžoval, že ho bolí ruka, viděla krev, která mu tekla z levé ruky, to již mu dávala první pomoc. Manžel ji prosil, ať zavolá sanitku, poskládala telefon a učinila tak. Šla vyhlížet dolů policii, potvrdila, že bezprostředně sdělila policii, že manžel je nahoře v bytě a že ho pobodala. Proč se na místě našly dva kuchyňské nože s černou rukojetí se stopy od krve, nedokázala vysvětlit. I ona měla za to, že příčinou sporu byla vzájemná žárlivost. I ona vidí vztah optimisticky, bydlí spolu, mají se rádi, je to lepší ještě než předtím, co se napadli. Při hlavním líčení tyto skutečnosti potvrdila s tím, že lituje toho, co se stalo, nechce, aby se to opakovalo, aby se hádali, má ale za to, že se pokusu vraždy nedopustila, od ní to byla maximálně nepřiměřená obrana, kdyby ji manžel nenapadl, tak by se nic nestalo. Nepřiměřenost shledává v počtu bodných ran. K současnému vztahu dále doplnila, že i manžel si myslí, že má na všem svoji vinu, nic si ale nepřipomínají a nevyčítají. Podle ní popis jednání dle obžaloby souhlasí, ona s tím nožem začala máchat, a tak neví přesně, jak došlo ke zraněním, ona hospitalizovaná nebyla, nedokáže přesně vysvětlit, proč zaútočila. Myslí si však, že hnacím motorem byla obava z manžela a co se týká důvodu hádky, tak hrál roli alkohol. V minulosti ji manžel asi 5-6x napadl, většinou ze žárlivosti, ona mu dala taky několikrát facku. Je pravdou, že poškozeného navštěvovala již v nemocnici, po propuštění se o něho starala, v současné době bolesti nemá. Potvrdila, že v minulosti na jedné oslavě se též začali hádat, byli opilí, manžela řízla do ramene, protože ji napadl. V rámci konfliktu si neuvědomila, že by šlo o rány takové intenzity.

Svědci [REDAKCE] a [REDAKCE], zasahující policisté, shodně potvrdili, že byli vysláni na místo, před domem na ně čekala obžalovaná a bezprostředně sdělovala, že v bytě je manžel, se kterým se poprali a že ho měla bodnout. U toho brečela, byla rozrušená, byl z ní cítit alkohol. V bytě byl o dveře za obývacím pokojem opřený poškozený, krvácel, dávali mu první pomoc. Oba dva aktéři popisovali, že se po návratu z diskotéky pohádali, důvodem byla žárlivost, začali se fyzicky napadat v obývacím pokoji, pak se dostali do kuchyně, podle obžalované do ní manžel začal kopat a mlátil ji, ona se měla bránit a tím ho bodla.

Lékařka MUDr. [REDAKCE] z rychlé záchranné služby potvrdila, že nahoře v bytě byl nalezen krvácející muž, kterému poskytovala první pomoc, následně byl odvezen do nemocnice. Byl při vědomí, hysterický, stěžoval si na bolesti, podle ní byla nejzávažnější bodná rána v pravém podžebří. Zda před jejím příjezdem byla poškozenému poskytnuta první pomoc, nevěděla, jelikož na místě byla první zdravotní sestra. Shodně vypověděla i [REDAKCE], která se tam vyskytla v rámci výjezdu záchranné služby též si přesně nepamatovala, jestli na místě před jejím příchodem byla poskytnuta první pomoc, z poškozeného cítila alkohol.

Dále byly vyslechnuty osoby v příbuzenském poměru k obžalované či poškozenému, případně známí, jejich výpovědi byly zcela evidentně v mnohém případě ovlivněny těmito vztahy, a tak dle tchyně obžalované [REDAKCE] je její syn sice tvrdohlavý, ale kamarádský a pracovitý, neslyšela, že by se někdy pral, alkohol pije spíš příležitostně. Na rozdíl od něho obžalovaná je vznětlivá, urážlivá, pracovat se jí moc nechce. Potvrdila, že v minulosti, až na jeden případ, nebyla svědkem toho, že by se před ní hádali, v rámci konfliktu dne 15.7.2006 na její narozeniny obžalovaná poškozeného pořezala. I ona byla

svědkem toho, když jí poškozený v nemocnici ujišťoval, že se k manželce již nevrátí, dokonce si nechal k nim domů odvézt věci, pak to ale změnil poté, co byl propuštěn z nemocnice, v současné době bydlí spolu. Podle ní je snacha dominantní, syn je spíš klidšas. V podstatě shodně poškozeného hodnotil i jeho otec [REDACTED], podle něj není agresivní ani se nepere, snacha je urážlivá, hned se nafoukne. S manželkou byli proti svatbě s ohledem na jejich věk, ale bezvýsledně. Potvrdil, že v minulosti měli mladí spory kvůli žárlivostem, snad byl i důvod. Naopak dle matky obžalované [REDACTED] je dcera společenská, výbušná ani agresivní nikoliv, je odpůrcem alkoholu. Poškozený je tichý, taková puťka, po konfliktu, který se stal u rodičů poškozeného, kdy měla poškozeného píchnout, si myslela, že půjdou od sebe, ale nestalo se tak. Věděla o tom, že se občas hádají a fyzicky napadají. O tom, co se stalo, se dozvěděla od policistů, může však potvrdit, že se mladí dali zase dohromady, mají hezký vztah, navzájem si nic nevyčítají, dcera jí říkala, že si toho z konfliktu moc nepamatuje, že se bránila a že měla asi nějaký zkrat. Bratr obžalované [REDACTED] využil svého práva a ve věci odmítl vypovídat. Negativně se o obou, zvláště pak o obžalované, vyjádřila [REDACTED], potvrdila, že obzvláště proto, že po konfliktu si půjčovali peníze a nevraceli, navíc posílala výhrušné smsky. Myslí si, že oba dva se již v minulosti napadali, padaly nějaké facky, podle ní byla aktivní obžalovaná, ty poznatky má, protože některé konflikty se odehrály u nich, jelikož spolu sousedili. Svědkyně potvrdila, že dříve byly vztahy velmi dobré a teď kvůli penězům špatné. I [REDACTED], kamarádka poškozeného, obžalovanou nehodnotila kladně, podle ní je výbušná, nesnášenlivá, žárlivá, naopak poškozený je hodný, ochotný, jejich manželství bylo pořád nahoru-dolů, setkali se nedlouho před incidentem na diskotéce a tam byla obžalovaná útočná. Když poškozeného navštívila v nemocnici, svěřil se jí, že ho manželka pobodala, víc to nerozváděl, říkal, že ji nechce vidět a že se k ní nevrátí, k čemuž však nedošlo. Svědek [REDACTED] se vyjadřoval k incidentu z 29.5.2008, v rámci kterého byla obžalovaná napadena ze strany manžela, ona u něho několik dní přebývala, což poškozený těžko snášel a tak mu musel dát dokonce tři facky. I nevlastní sestra obžalované [REDACTED] využila svého práva a ve věci odmítla vypovídat.

Z protokolu o ohledání místa činu a fotodokumentace vyplývá, kde došlo ke konfliktu a stopy krve se nacházely již v kuchyni na zemi, v místě před kuchyňskou linkou a pokračovaly směrem do jídelny a předsíně. V ložnici byl nalezen kuchyňský nůž s černou stříškou a délkou čepele 20 cm, se zaschlou krví, v kuchyni byl na pracovní desce zajištěn další kuchyňský nůž s černou stříškou a délkou čepele 27 cm se zaschlými krevními stopami. Na noži z kuchyně byl zajištěn otisk palce levé ruky poškozeného, na obou nožích a noční košilce obžalované byla zajištěna krev poškozeného. Z mobilního telefonu bylo v 04,24 voláno na linku 158 a v 04,37 na linku 155.

S ohledem na charakter trestné činnosti byl ve věci vypracován **znalecký posudek** znalcem z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, z jehož písemného vyhotovení vyplývá, že poškozený utrpěl bodnořeznou ránu na pravém boku v posledním mezižebří délkou 2 cm s bodným kanálem pronikajícím do pravého jaterního laloku s defektem v jaterní tkáni 50x12 mm a do pravé pohrudniční dutiny s průnikem menšího množství vzduchu do pravé pohrudniční dutiny (pneumotorax vpravo) a nevelkým krvácením do břišní dutiny, bodnou ránu nad horní částí hrudní kosti vlevo od střední čáry, pronikající ke kosti s její tříštivou zlomeninou bez průniku čepele do pohrudniční dutiny, šikmo uloženou zcela povrchovou řeznou ránu nad horní částí hrudní kosti délky 7 cm, kde bodnořezná poranění na levé paži 3 a 2 cm pronikající do podkoží a svaloviny, bodnořezné poranění levého předloktí 2 cm

pronikající do podkoží, řeznou ránu při základním článku palce pravé ruky délky 2 cm a povrchní škrábovitě oděrky na pravém bérce vpředu. Utrpěné a objektivně prokázané poranění vyžadovalo samo o sobě specializovanou lékařskou péči v rámci urgentní hospitalizace, poškozený byl omezen lokální bolestivostí po dobu 5-7 týdnů s postupně slábnoucí tendencí a k podstatnému omezení v obvyklém způsobu života byl omezen po dobu hospitalizace. Utrpěné zranění znalec ze soudně lékařského hlediska hodnotil již jako těžkou újmu na zdraví, a to ve smyslu poškození důležitého orgánu, a to konkrétně břišní stěny, břišní dutiny, jaterní tkáň a pravé pohrudniční dutiny. Pokud by v posuzovaném případě nedošlo k urgentnímu chirurgickému zákroku a specializované chirurgické léčbě, mohl být ohrožen jeho život v důsledku narůstajícího krvácení a průniku vzduchu do pohrudniční dutiny a břišní dutiny či následně v důsledku zánětu pobříšnice v důsledku poranění jaterní tkáň. Z charakteru a lokalizaci zjištěného objektivně prokázaného poranění lze dle znalce vyvodit, že proti oblasti trupu poškozeného působilo ve směru zpředu a zprava ostré bodnořezné násilí velké intenzity, přičemž toto zranění mohlo být způsobeno nástrojem, který byl přiložen ve spise, a to předmětným kuchyňským nožem. Čepel nože pronikla v případě rány na pravém boku délky 10-12 cm do břišní a pravé pohrudniční dutiny se zasažením jater. Bodná rána nad hrudní kostí byla vedena rovněž velkou intenzitou a nůž se zastavil až o pevnou tkáň, a to hrudní kost, která byla v důsledku nárazu čepel roztržena. Pokud by v tomto případě směřovalo bodné násilí mimo hrudní kost, zasáhla by čepel zcela jistě oblast důležitých krčních orgánů včetně průdušnice či cév a poškozený mohl být bezprostředně ohrožen na životě. Proti oblasti levé horní končetiny poškozeného působilo opakované ostré bodnořezné násilí střední intenzity předmětným nožem a poranění při základním článku palce pravé ruky vzniklo v důsledku obranného pohybu ruky poškozeného, který se snažil zachytit čepel útočícího nože. Charakter poranění tomuto mechanismu zcela odpovídá a lze ji považovat za naprosto typický. Celkově tedy shrnul, že ke vzniku všech poranění mohlo dojít v průběhu potyčky, popisované poškozeným i obžalovanou s opakovaným zasažením jeho těla bodnořezným nástrojem. Ze samotného charakteru poranění nelze dle znalce bezpečně vyvodit, který z nožů zranění způsobil, vzhledem k charakteru zranění mohly být způsobeny prvním či druhým. Popsaná poranění vznikla zhruba ve stejné době, poměrně v krátkém časovém úseku. Ke všem poraněním mohlo dojít v průběhu potyčky popisované poškozeným i obžalovanou s opakovaným zasažením jeho těla bodnořezným nástrojem. Útok proti tělu poškozeného byl opakovaný a proti trupu byl veden 2x, a to velkou intenzitou. Vzhledem k úrazovým změnám na těle poškozeného lze ze soudně lékařského hlediska připustit i možnost obrany proti útoku nožem. Dále znalec uvedl, že nelze zcela vyloučit, že poranění na levé horní končetině nemohla vzniknout při obranných pohybech poškozeného. Obžalovaná utrpěla vícečetné podkožní krevní výrony na boční ploše krku vlevo a na levé tváři, hematom s oděrkou na bradě vpravo, povrchní oděrky na zevní ploše pravé paže, povrchní řezné ranky na vnitřních plochách obou předloktích, podkožní krevní výron s otokem měkkých tkání na čele vlevo, povrchní oděrky na boční ploše krku vpravo. Tato zranění nevyžadovala specializovanou lékařskou péči či zákrok a po ambulantním vyšetření byla obžalovaná propuštěna do domácího léčení s doporučením ledování postižených míst. Teoretická pracovní neschopnost se mohla pohybovat v rozmezí několika dní až týdne. Obžalovaná mohla být ovlivněna lokální bolestivostí poraněných krajín po dobu několika dní s postupně slábnoucí tendencí, k podstatnému omezení v obvyklém způsobu života nedošlo. Utrpěná poranění obžalované znalec ze soudně lékařského hlediska hodnotil jako poškození zdraví nepatrného významu. Z charakteru a lokalizace zranění znalec vyvodil, že proti oblasti hlavy obžalované působilo ve směru zpředu tupé násilí menší až střední velké intenzity, přičemž tímto násilím mohly být dobře údery ruky druhé osoby do těchto tělesných oblastí. Oproti

oblasti krku oboustranně více vlevo pak působilo tupé násilí menší až střední intenzity, čemuž svědčí stížení této tělesné oblasti rukou nebo rukama druhé osoby – mechanismem rdoušení. Vzhledem k rozsahu hematomů na krku vlevo je možné konstatovat, že útok mohla obžalovaná pociťovat jako velmi citelný a nebezpečný s možným přechodným omezením dýchání, s vyvoláním výrazného psychického stresu a obav o život. Poranění na pravé paži pak vzniklo velmi pravděpodobně v důsledku uchopení a manipulace touto tělesnou krajinou rukou či rukama druhé osoby. Povrchní poranění na obou předloktích mimo charakter škrábovitého či řezného poranění, které mohlo vzniknout zasažením těchto oblastí špičkou čepele kuchyňského nože v rámci potyčky. Lze vyloučit, že by si poranění způsobila sama. U obžalované nedošlo k bezprostřednímu ohrožení životně důležitých orgánů, mechanismus rdoušení je však nutno považovat za poměrně rizikový vzhledem k možnosti podráždění nervových tkání na bočních plochách krku s rizikem reflexního selhání srdeční činnosti. Tento útok mohla obžalovaná vnímat jako velmi citelný a nebezpečný. Dále se znalec ještě vyjádřil k poškozenému s tím, že se jeho poranění projevilo krvácením z poraněných míst. Ze zranění obžalované vyplývá, že to mohlo být způsobeno v poloze ve stoje a ze zranění poškozeného nelze přesně vyvodit vzájemnou polohu jeho těla a obžalované. S ohledem na četnost a lokalizaci zranění znalec konstatovat, že poškozený se v průběhu útoku pohyboval. Dle znalce dále samotné zranění poškozeného mu neznemožňovalo po dobu nejméně několika minut normální pohyb a tělesnou aktivitu včetně možné obrany. Dne 29.5.2008 utrpěla obžalovaná zranění v důsledku jednání manžela a bylo zjištěno tupé násilí menší intenzity, které směřovalo proti oblasti hlavy, což mohlo být způsobeno údery rukou druhé osoby do oblasti nosu, proti oblasti krku též působilo tupé násilí mechanismem rdoušení. Opět se jednalo o poškození na zdraví nepatrného významu a mohlo být způsobeno napadením druhou osobou. Dále znalec doplnil, že poranění v oblasti trupu a horní části levé paže poškozeného nemohlo vzniknout prostým volným mácháním nožem v ruce obžalované ve výši jejího pasu. V případě trupu poškozeného se jednalo o poranění, která vznikla aktivně a razantně vedeným útokem čepelí nože, a to po větší dráze či oblouku. U poranění v oblasti hrudní kosti byl navíc útok veden aktivně a obloukem, ale především ve větší výšce. S největší pravděpodobností se v tomto případě jednalo o útok vedený shora a obloukem po určité dráze. K tomuto poranění tedy nemohlo dojít při demonstrování šermování nožem v ruce obžalované ve výši pasu. V rámci provedené rekonstrukce tedy demonstrováný mechanismus, uváděný jak obžalovanou, tak poškozeným, neodpovídá objektivně zjištěným skutečnostem a nemůže uspokojivě vysvětlit vznik nejzávažnějších poranění. Znalec znovu zopakoval, že se jednalo o útok aktivní, razantní a v případě hrudníku navíc vedený shora. Naopak, co se týká poranění obžalované, tak k tomu mohlo dojít tak, jak to demonstrovali oba dva aktéři v rámci provedené rekonstrukce. Dále znalec uvedl, že hladina alkoholu v době činu v krvi obžalované byla na úrovni 1,03 g/kg etanolu a u poškozeného 1,08 g/kg etanolu. V dané době se tedy teoretická hladina alkoholu obžalované a poškozeného pohybovala v pásmu lehké opilosti.

Ze znaleckého posudku znalce z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie je zřejmé, že u obžalované nebyla zjištěna přítomnost duševního onemocnění ve vlastním slova smyslu, tedy psychózy, nebylo ani zjištěno, že by takovou závažnou alterací psychických funkcí kdy trpěla v minulosti. Její osobnost je nevyzrálá se zvýrazněným rysů emoční instability, aktuálně s reaktivní anxiosně depresivní nadstavbou. Byl zjištěn občasný abúzus alkoholu charakteru prostého zneužívání se sociogenní podmíněností bez známek rozvoje syndromu závislosti. Nebyl zjištěn syndrom závislosti ani na jiných návykových látkách. U obžalované bylo zjištěno ovlivnění předchozí konzumací alkoholu. Jednání bylo zkratkovité, výrazně

afektivně ovlivněné ve vyhoceném partnerském konfliktu, obžalovaná se nacházela v subjektivně tíživé situaci s aktuálním ohrožením agresí partnera a s verbálně provokujícími projevy poškozeného. Agresivní jednání poškozeného spolu s deliberací psychické aktivity alkoholem u obžalované vedlo k uvolnění hostility a spuštění afektivně podmíněné agresivní aktivity. Vnitřní faktory jsou u ní reprezentovány lehčí emoční instabilitou a iritabilitou a situačně podmíněnou zvýšenou afektivní tenzí. Co se týká vnějších faktorů, tak jsou charakterizovány vleklou a kumulovanou zátěžovou situací s opakovaným heteroagresivními projevy poškozeného.

Manifestace agresivního jednání byla situace podmíněna, měla výrazně afektivní charakter. Nebyly zjistitelné známky přípravy ani plánovitosti, jednání mělo zkratkovitý charakter řešení aktuální, situačně podmíněné tísň. Znalec vyloučil chorobnou motivaci, tj. jednání pod přímým vlivem duševního onemocnění – psychózy nebo ve stavu alterace psychiky stejné závažnosti hloubky včetně takových stavů přechodných. Nebyly dále zjištěny ani projevy patického afektu. Obžalovaná byla v inkriminované době ovlivněna alkoholem na úrovni lehké opilosti, nebyly zjištěny známky proběhlé patologické opilosti. V důsledku probíhající afektivní reakce a lehké deliberace psychické aktivity požitím alkoholu byly schopnosti posuzované ovládat své jednání v předmětné době sníženy, jednalo se však o snížení lehkého stupně, forenzně nevýznamné. Schopnosti posuzované rozpoznat nebezpečnost svého jednání pro společnost byly zachovány v plném rozsahu. Z hlediska psychiatrického není pobyt obžalované na svobodě pro společnost nebezpečný, nebyla zjištěna indikace k podání návrhu na zavedení léčebných opatření. Obžalovaná je schopna chápat smysl trestního řízení a účastnit se na něm. Při hlavním líčení znalec doplnil, že zkratkovité jednání nabylo charakteru momentálního nápadu agrese, přičemž u obžalované byla zjištěna emoční instabilita k verbálním a brachiálním agresivním projevům.

Z dalšího znaleckého posudku, a to znalkyně z oboru školství a kultura, odvětví klinické psychologie vyplývá, že obžalovanou lze charakterizovat jako simplexnější, emočně a psychosociálně nevyzrálou osobnost, celkově nevyváženou s převahou disharmonických rysů emoční instability, zvýšené vzrušivosti, hypersenzitivity, nezdrženlivosti a nestálosti. Aktuálně je zvýrazněna situační depresivní a úzkostná reaktivita s obavami z následků předmětného jednání, intelektové schopnosti jsou v pásmu široké populační normy. Obecná věrohodnost obžalované jako psychická způsobilost správně vnímat, hodnotit, pamatovat si a reprodukovat prožité události je bez známek oslabení, nebyly zjištěny chorobné sklony ke zkreslování, pravé konfabulaci, bájeví lhavost, extrémně vystupňovaná fantazie. Znalkyně připustila nepřesné vzpomínky na předmětnou událost, a to především v důsledku silné afektivní zátěže a působení obranného psychologického mechanismu vytěsnění, jelikož se obžalovaná neztotožňuje s jednáním, které bylo pro ni traumatizující. Z psychologického hlediska se na možných nepřesnostech vzpomínek na inkriminované jednání podílejí více mechanismy vytěsnění a vliv silné emoční tísň než vliv alkoholu. Lehká opilost by neměla mít podstatný vliv na případné poruchy paměti nebo nepřesnosti paměti. Obžalovaná je osobností nevyzrálou, nebyly zjištěny ani primární rysy disociality, do budoucna je také pravděpodobné postupné zmírňování afektivní iritability a emoční instability a pro další vývoj její osobnosti ve vztahu k protispolečenskému jednání bude záležet na procesu dozrávání osobnosti a na kvalitě partnerských vztahů. Agresivita zde nemá chorobný charakter. Z psychologického hlediska nebyly zjištěny známky chorobné motivace jednání, vycházela z kombinace vnitřních a vnějších faktorů, vnitřní faktory byly dány dispozicemi k emočně instabilním a impulzivním reakcím v zátěži, stupňující se afektivní tenzí a dále stavem

ovlivnění alkoholu, jelikož alkohol měl deliberační účinky, uvolnil anomální reaktivitu a odbrzdil sociální zábrany. Zvýrazněné byly vnější faktory motivace, zejména situace vystupňovaného konfliktu mezi manželi. Podstatnou roli měly tzv. viktimologické faktory, tj. chování partnera, jelikož obžalovaná byla manželem fyzicky napadána. Její agrese tak nebyla plánovaná ani připravovaná, vycházela z aktuálně tíživé situace ohrožení agresí, agrese byla silně afektivně sycena emocí strachu, obav, případně i hněvu. Její jednání mělo charakter afektivního a zkratkovitého jednání bez rozhodovací fáze o volbě konstruktivnějších možností řešení situace. Motivace byla zjištěna jako částečně v souladu s dispozicí obžalované k afektivní a zkratkovité reaktivitě v zátěži. Dále znalkyně zopakovala, že agrese neměla charakter plánovitosti přípravy a byla do značné míry vyprovokována fyzickým napadením ze strany manžela. Znalkyně připustila pravděpodobnost resocializace jako reálnou, přičemž k příznivým faktorům patří nízký věk, nevyzrálá osobnost s možnostmi pro edukační opatření, absence závažnější psychopatie, afektivně zabarvený a neplánovaný charakter agrese ve vzájemném konfliktu, kritický postoj k předmětnému jednání, ale zároveň rizikovým faktorem je sklon k emočně instabilní reaktivitě v zátěži. Znalkyně možnost resocializace viděla též v prostředcích edukační povahy, přičemž doporučila partnerskou terapii s cílem dozrání osobností, nácviku konstruktivního řešení zátěžových a konfliktních situací a posilování kritického postoje k požívání alkoholu na základě dobrovolnosti.

Po zhodnocení provedených důkazů jak jednotlivě, tak ve vzájemných souvislostech, dospěl soud k následujícím závěrům:

Není pochyb o tom, že to byla právě obžalovaná, která úmyslně zaútočila dvěma noži vůči tělu poškozeného a v důsledku několika ran mu způsobila výše uvedené zranění, když útok byl namířen též do těch částí těla poškozeného, kde jsou uloženy životně důležité orgány, jejichž poškození zpravidla vede ke smrtelnému následku. V tomto směru mohl soud vycházet z výpovědi obžalované i poškozeného, lékařských zpráv a ze znaleckého posudku znalce z oboru soudního lékařství. Je nesporné, že tomuto útoku obžalované předcházela hádka mezi manželi, kdy to byl právě poškozený, který jako první na obžalovanou zaútočil. Dalšími důkazy podporujícími výše uvedené jsou závěry z ohledání místa činu a vyhodnocení stop. Obžalovaná použila takového nástroje, o kterém si musela být vědoma, že je způsobilý k realizaci závažného zranění a navíc útočila proti takové části těla poškozeného, kde jsou uloženy orgány důležité pro život a navíc snadno zasažitelné. Poškozený byl napaden dvěma ostrými noži několika ranami, přičemž s ohledem na okolnosti případu a předchozí jednání poškozeného vše svědčí pro úmysl nepřímý ve smyslu § 4 písm. b) tr. zákona, jelikož obžalovaná musela vědět, že za použití předmětných nožů vůči konkrétní části těla může případně smrt poškozeného způsobit a pro ten případ s tím byla srozuměna. Co se týká dalších svědků, tak s ohledem na to, že jiné osoby se v místě konfliktu nenacházely, jednalo se o příbuzné a známé, se shodli na tom, že se již v minulosti stalo, že se manželé vzájemně fyzicky napadali, byl to poškozený, který v minulosti zaútočil vůči obžalované rukou a způsobil jí podlitiny, přičemž i ona v minulosti zaútočila vůči manželovi nožem. Je nesporné, že manželé se pohádali v době, kdy se vrátili z diskotéky a oba dva byli po požití alkoholu a důvodem neshod byla vzájemná žárlivost. Dle vyjádření znalce z odvětví soudního lékařství bylo prokázáno, že útok obžalované byl veden aktivně takovou intenzitou a takovými nástroji, že mohl způsobit zranění, které by mělo za následek, že by byla smrt poškozeného neodvratitelná. Jen díky poskytnutí specializované chirurgické péče byl tento možný následek odvrácen. Co se týká motivu a způsobu provedení, dle názoru krajského soudu s ohledem na provedené důkazy je možné dojít k závěru, že obžalovaná nepřiměřeně reagovala na podnět,

kterým bylo napadení poškozeným, její jednání nebylo předem plánováno, jednalo se o situačně podmíněný čin. Obžalovaná neváhala realizovat náhlý impuls, kterým pro ni byla skutečnost, která je i v běžných situacích afektivně nabitá, ale použila tak nebezpečné nástroje, jako byly předmětné nože. Krajský soud se též zabýval institutem nutné obrany ve smyslu § 13 tr. zákona, kde se stanoví, že čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný tímto zákonem, není trestným činem, přičemž nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Z tohoto vyplývá, že podstatou nutné obrany je odvracení nebezpečí, které vzniká útokem směřujícím proti zájmu chráněnému tímto zákonem, a to činem, který by jinak byl trestným činem namířeným proti útočníkovi. Privilegující podmínky nutné obrany vyplývají z toho, že nutná obrana postihuje útočníka, tedy toho, kdo nebezpečí úmyslně vyvolal. Podle platného znění tedy nutná obrana předpokládá jednak odražení útoku přímo hrozícího nebo trvajícím, přičemž obrana nesmí být zcela nepřiměřená způsobu útoku. Dle názoru soudu v tomto případě není možné posuzovat jednání obžalované v nutné obraně, a to proto, že se oba dva aktéři shodli na tom, že poškozený ukončil v kuchyni násilné jednání vůči obžalované, nůž položil a odcházel a nato obžalovaná vzala dokonce dva nože a vůči němu zaútočila. Z provedeného dokazování je zřejmé, že poškozený považoval násilí vůči obžalované v prostoru kuchyně za ukončené, konflikt z jeho pohledu dořešený a nic nesvědčilo o tom, že by další násilí obžalované přímo hrozilo. S ohledem na závěry znalce z oboru soudního lékařství je nesporné, že obrana byla zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku, když nelze přehlédnout, že vůči tělu poškozeného zaútočila několika ranami, když proti trupu poškozeného působilo ve směru zpředu a zprava ostré bodnořezné násilí velké intenzity a bodná rána nad hrudní kostí byla též vedena velkou intenzitou, až se nůž zastavil o hrudní kost, která byla navíc v důsledku nárazu čepule roztržena. Navíc do oblasti levé horní končetiny působilo opakované ostré násilí střední intenzity. Je tedy zřejmé, že útok proti tělu poškozeného byl opakovaný, proti trupu byl veden 2x, a to velkou intenzitou. Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že útok poškozeného vůči obžalované byl v kuchyni ukončen a nebezpečí jí přímo nehrozilo, a proto nepřichází v úvahu posouzení jednání obžalované v nutné obraně. S ohledem na všechny uvedené skutečnosti obžalovaná tedy po všech stránkách naplnila skutkovou podstatu trestného činu vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zákona ve formě pokusu, jelikož k dokonání trestného činu nedošlo, a to jen zásahem lékařské služby. Její jednání však bezprostředně směřovalo k tomu, že usmrtí jiného, přičemž úmysl byl již rozebrán výše.

Při úvaze o druhu a výši trestu soud vycházel ze stupně nebezpečnosti trestné činnosti obžalované pro společnost, přihlížel k možnostem její nápravy i k jejím osobním poměrům a zároveň se řídil také účelem trestu, vymezeným v § 23 odst. 1 tr. zákona. Jako k polehčující okolnosti přihlédl soud k tomu, že obžalovaná nebyla v minulosti v místě bydliště projednávána pro přestupek a nemá záznam v rejstříku trestů. Stupeň nebezpečnosti jednání obžalované pro společnost je samozřejmě vysoký tím, že pouze jen z osobních pohnutek málem zbavila života člověka, se kterým měla konflikt a se kterým je v manželském svazku. Na jednu stranu je samozřejmě nutno vzít v potaz, že obžalovaná zaútočila vůči manželovi nástrojem bezesporu způsobilým k tomu nejhoršímu následku, přičemž je možné hovořit o štěstí, že poškozený útok přežil. Na druhou stranu však bylo nutné přihlédnout k tomu, že obžalovaná tímto způsobem reagovala na fyzické násilí ze strany manžela, který se vůči ní dopustil též hrubého násilí a v důsledku této zátěžové situace pak za přispění alkoholu došlo k jejímu zkratkovitému jednání. Soud samozřejmě přihlédl k tomu, že oba dva manželé shodně litují toho, co se stalo, poškozený připouštěl jak v přípravném řízení, tak u soudu, že

kdyby se nevhodným způsobem nechoval k manželce, tak k násilí vůči němu jistě nedojde. Sama obžalovaná uváděla, že zabít manžela nechtěla, že se v podstatě bránila, do jisté míry pak dále připustila, že své jednání přehnala. Nelze ani pominout skutečnost, že manželé i přes tuto záležitost spolu nadále žijí, navzájem si odpustili, jsou si oporou a chtějí se do budoucna vyvarovat takovýchto zkratkovitých jednání. Obžalovaná si vzala poučení z probíhajícího trestního řízení též v tom směru, že se dobrovolně přihlásila na léčení ambulantní, aby si věděla rady v zátěžových situacích a tohoto zkratkovitého jednání se do budoucna již nedopouštěla. Za této situace má krajský soud za to, že ve smyslu § 40 odst. 1 tr. zákona s ohledem na okolnosti případu a k poměrům obžalované by použití trestní sazby odnětí svobody tímto zákonem stanovené bylo pro ni nepřiměřeně přísné. Jak již bylo uvedeno, obžalovaná reagovala na předchozí konflikt s poškozeným, který on vyvolal, na předchozí jeho násilí, je stále jeho manželkou, obnovili soužití, a tak je nesporné, že nepodmíněný trest odnětí svobody by nesplnil ani podmínky účelu trestu, jak je to uvedeno v § 23 tr. zákona, proto byl uložen podmíněný trest odnětí svobody v trvání 3 roků se zkušební dobou v trvání 5 let, když obžalovaná svým řádným způsobem života musí prokázat, že uložený trest je pro ni dostatečným varováním do budoucna před pácháním další trestné činnosti. S ohledem na charakter trestné činnosti a osobu obžalované soud zároveň vyslovil dohled, jehož úkolem bude sledovat chování obžalované po dobu zkušební doby a napomoci ji v řádném způsobu života.

Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR se připojila řádně a včas k trestnímu řízení s nárokem na náhradu škody za léčení poškozeného a jelikož soud neměl pochyb o příčinné souvislosti mezi jednáním a následkem, uložil obžalované tuto škodu nahradit.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku lze podat odvolání **do osmi dnů** ode dne doručení písemného vyhotovení k Vrchnímu soudu v Praze prostřednictvím podepsaného soudu, státní zástupce pro nesprávnost kteréhokoli výroku, obžalovaný pro nesprávnost výroku, který se ho přímo dotýká, zúčastněná osoba pro nesprávnost výroku o zabránění věci, poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody pro nesprávnost výroku o náhradě škody. Odvolání musí být odůvodněno tak, aby bylo patrné, v kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou rozsudku nebo řízení, které rozsudku předcházelo, vytýkány.

V Liberci dne 1. října 2009

Za správnost vyhotovení:
Milena Bakalová

JUDr. Eva Drahotová v.r.
předsedkyně senátu

Seznam použitých zdrojů

Monografie

ČÍRTKOVÁ, L. *Viktimologie pro forenzní praxi*. Praha: Portál, 2014, 158 s.

DOLEŽAL, A. *Eutanazie a rozhodnutí na konci života*. Praha: Academia, 2017, 284 s.

FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, 928 s.

HARTL P., HARTLOVÁ H. *Psychologický slovník*. 1. vydání, Praha: Portál, 2015, 776 s.

HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1481 s.

HERETIK, A. *Extrémná agresie, Forenzní psychológia vraždy*. Nové Zámky: PSYCHOPROF, 2012, 277 s.

HOŘÁK, J. *Trestněprávní a kriminologické aspekty vražd*. 1. vydání, Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2011, 256 s.

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 5. vydání. Praha: Leges, 2016, 976 s.

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Leges, 2016, 848 s.

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 6. vydání. Praha: Leges, 2016, 1280 s.

KÁBRT, J. *Lexicon medicum: Třetí, doplněné a přepracované vydání*. Praha: Galén, 2015, 916 s.

KUCHTA, J. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 618 s.

NAKONEČNÝ, M. *Lidské emoce*. 1. vydání, Praha: ACADEMIA, 2000, 336 s.

STAŇKOVÁ, L., ŠČERBA F., VICHLENDÁ M. *Násilná kriminalita*. Praha: Leges, 2014, 264 s.

ŠTEFAN, J., HLADÍK J. a kol. *Soudní lékařství a jeho moderní trendy*. Praha: Grada, 2012, 448 s.

ZAPLETAL, J. *Úmyslná usmrcení (kriminologická a trestněprávní studie*. Praha: Výzkumný ústav kriminologický, 1980, 226 s.

Komentáře

ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. *Trestní zákon. Komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, 1980 s.

ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 3632 s.

ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní řád I. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4720 s.

WAGNEROVÁ, E. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, 931 s.

Odborné časopisy

CÍSAŘOVÁ, D. Iura novit curia. *Trestní právo*, 1998, roč. 3, č. 5, s. 19-20.

DOLENSKÝ, A. Momentum partus. *Trestní právo*, 1998, roč. 3, č. 3, s. 6.

GŘIVNA, J. Privilegované skutkové podstaty de lege lata a de lege ferenda. *Trestní právo*, 2003, roč. 8, č. 6, s. 7.

KŘÍSTEK, Lukáš. Ústavněprávní rozměr znalecké činnosti. *Právní rádce*, 2009, roč. 17, č. 4, s. 64.

MUSIL, J. Český trestní zákon potřebuje diferenciovanější skutkovou podstatu úmyslného usmrcení. *Trestní právo*, 2004, roč. 9, č. 10, s. 14.

ŘÍHA, J. Ještě k privilegovaným skutkovým podstatám. *Trestní právo*, 2004, roč. 9, č. 4, s. 11.

ŠVARC, J. Posuzování duševního stavu v trestním řízení. *Česká a slovenská psychiatrie*, 2011, roč. 107, č. 4, s. 222.

ŽUKOV, I. a kol. Zločiny v afektu – forenzní vyhodnocení – právní komentář. *Česká a slovenská psychiatrie*, 2011, roč. 107, č. 3, s. 177.

Právní předpisy

Listina základních práv a svobod vyhlášená usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., jako součást ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 52/2009 Sb., účinném ke dni 1. ledna 2009.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodové zprávy

Vláda ČR. *Důvodová zpráva ze dne 25. 2. 2008 k návrhu trestního zákoníku*, sněmovní tisk 410/0. [online]. psp.cz, [cit. 15. září 2017]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=5&ct=410&ct1=0>>.

Internetové zdroje

FREMR, Robert. *Zabití – hit trestního zákoníku?* [online]. jinepravo.blogspot.cz, 25. ledna 2010 [cit. 15. září 2017]. Dostupně na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2010/01/robert-fremr-zabiti-hit-trestniho.html>>.

LUXOVÁ, L. *Silné rozrušení u trestného činu zabití.* [online]. epravo.cz, 14. října 2015 [cit. 31. května 2017]. Dostupně na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/silne-rozruseni-u-trestneho-cinu-zabiti-99196.html>>.

Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Statistická ročenka kriminality z roku 2010.* [online], justice.cz, 12. 7. 2011 [cit. 31. ledna 2017]. Dostupné na <<http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>>.

Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Statistická ročenka kriminality z roku 2011*. [online], justice.cz, 8. 1. 2012 [cit. 31. ledna 2017]. Dostupné na <<http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>>.

Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Statistická ročenka kriminality z roku 2012*. [online], justice.cz, 25. 10. 2013 [cit. 31. ledna 2017]. Dostupné na <<http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>>.

Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Statistická ročenka kriminality z roku 2013*. [online], justice.cz, 9. 1. 2014 [cit. 31. ledna 2017]. Dostupné na <<http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>>.

Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Statistická ročenka kriminality z roku 2014*. [online], justice.cz, 9. 1. 2015 [cit. 31. ledna 2017]. Dostupné na <<http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>>.

Judikatura

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 1. 10. 2009, sp. zn. 52 T 5/2009.

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 52 T 6/2010.

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16. 11. 2016, sp. zn. 40 T 8/2016.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 2. 2011, sp. zn. 7 To 1/2011.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 1. 2010, sp. zn. 2 To 116/2009.

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 2. 2017, sp. zn. 5 To 2/2017.

Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 1. srpna 1986, sp. zn. Ntd 246/86.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 3 Tdo 1104/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 7 Tdo 538/2015-39.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 7 Tdo 474/2013-39.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 9. 2012, sp. zn. 5 Tdo 932/2012-22.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. 8 Tdo 1115/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2011, sp. zn. 4 Tdo 1517/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2013, sp. zn. 5 Tdo 168/2012-25.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 9. 2012, sp. zn. 5 Tdo 932/2012-22.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2010, sp. zn. 7 Tdo 901/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2012, sp. zn. 7 Tdo 18/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2011, sp. zn. 7 Tdo 1380/2011-23.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 7. 2016, sp. zn. 7 Tdo 881/2016-53.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2010, sp. zn. 3 Tdo 664/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2015, sp. zn. 8 Tdo 336/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2017, sp. zn. 6 Tdo 597/2017.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá trestným činem zabití. Jedná se o privilegovanou skutkovou podstatu k vraždě, lišící se svými znaky – silným rozrušením a předchozím zavrženíhodným jednáním poškozeného. Zabití bylo novinkou, zavedenou do TrZ z roku 2009. Z toho plyne, že ho předchozí právní úprava neznala. Proto se úvod práce zabývá historickým exkurzem do TZ. Druhá kapitola se věnuje rozboru skutkové podstaty zabití. V souvislosti s rozбором skutkové podstaty se naskýtá otázka, zda je předmětná právní úprava zabití dostatečná. K jejímu zodpovězení se práce zabývá dílčími otázkami, které zkoumají způsob, jakým zákonodárce zvolil u zabití výčet privilegovaných okolností. Dále se práce zaměřuje na problematiku znaleckého dokazování, konkrétně na důkaz silného rozrušení pachatele mající charakter omluvitelného hnutí mysli, jako na právní otázku a s tím související důsledky pro ústavní zásady. Nechybí také kapitola věnovaná ukládání trestních sankcí, která se zaměřuje na tresty a ochranná opatření, jež lze pachateli zabití uložit, včetně rozboru uložených trestních sankcí v letech 2010-2014. V neposlední řadě obsahuje práce samostatnou kapitolu zkoumající otázku trestnosti přípravy zabití. Důležitou součástí práce je rozbor reálné trestní kauzy Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka Liberec týkající se zabití.

Abstract

The theses deals with the crime of manslaughter. It is a privilege crime in relation to murder. It differs from murder by its signs – strong distress and despicable behaviour. Manslaughter was a novelty implemented in the criminal code in the year 2009. Which means that the previous regulation did not know this crime. Therefore the thesis starts with the historical excursion. The second chapter is dedicated to the analysis of the body of the crime of manslaughter. In te context of the analysis arises a question whether the regulation is sufficient. In order to answer this question the thesis copes with partial questions examining the way how the legislator chose the list of privileged circumsatnces of manslaughter. In addition, the thesis focuses on the issue of the expert inquiry, in particular on the evidence of a strong distress of the perpetuator having the character of an excusable mind movement, as a legal question and the relatred consequences for the constitutional principles. There is also a chapter dedicated to the imposition of criminal sanctions, which focuses on penalties and protective measures that can be imposed on the perpetuator of manslaughter, including analysis of imposed criminal sanctions between 2010-2014. Last but not least, the thesis contains whole chapter examining the question wheter the preparation of manslaughter should be punished.

An important part of the thesis is the analysis of real criminal case heard at County Court in Ústí nad Labem – branch Liberec.

Klíčová slova

Trestný čin zabití, úmyslné usmrcení, silné rozrušení, strach, úlek, zmatek, omluvitelné hnutí mysli, zavrženíhodné jednání

Keywords

Crime of manslaughter, intentional killing, strong distress, fear, fright, confusion, excusable mind movement, despicable behaviour